

FRONTUL MĂRĂȘEȘTI

• ILUSTRAT •

Scopul acestei reviste este : de a propaga dragostea pentru Rege, Neam și Țară, de a strânge legăturile de camaraderie dintre foștii luptători, de a comemora faptele glorioase din războiul pentru întregirea Neamului, și de a pune la îndemâna Ostașilor dela Hotare o literatură de un înălțător patriotism.

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI I
Strada Edgar Quinet Nr. 6

DIRECTOR: GENERALUL G. DRĂGĂNESCU
Inscrisă la Tribunalul Ilfov S. I Com. Reg. publ. per. sub No. 558/1939

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI I
Strada Edgar Quinet Nr. 6

REGELE CAROL I INTEMEIETORUL ROMÂNIEI

JURĂMÂNTUL

de VASILE MILITARU

Voi, ostași ai României, — șoimi cu inimă de pară, —
Care v'ați legat fierbinte s'apărați a voastră Țară,
Jurământul ce'l făcurăți toți, cu mâna pe Drapel, —
Auzit de Țara'ntreagă și de străbunici la fel, —
Este, — spre cinstirea voastră, — Legământul tare-foarte,
Că lupta-veți cu iubire pentru Țară, pân'la moarte !...

Jurământul vostru mare, că veți fi ostași de fier,
Ingerii, din gură'n gură, l'au suit atunci în cer !...
Auzindu-vă grăirea, — Jurământul vostru greu,
Scrisu'l-au în ceruri Sfinții ; scrisu-l'a și Dumnezeu,
Și la fel l'au scris cu flacări, sus în vecinicia lor,
Toți strămoșii ce căzut-au sub al Țării Tricolor !...

Jurământul cel fierbinte, fiecare când l'ați zis, —
Regele, cu bucurie, în chiar inima-I l'a scris !
Și, — sub măreția clipei, ca și voi simțind fiorul, —
Jurământul vostru'n suflet l'a scris și *Conducătorul*, —
Marele Ostaș-Arhanghel, care, tot prin Jurământ,
S'a legat să aibă'n pază vechiul Neamului pământ!..

Toți Spătarii, toți Armașii, toți Hatmanii din morminte,
Auzit-au când făcurăți Jurământul cel fierbinte,
Și-au fost tresărit cu toții, până'n margini de hotare :
Și Mihai Vodă-Viteazul, vajnicul Ștefan Cel Mare,
Carol I-Ziditorul, Ferdinand Cel Bun și Drept, —
Și toți cei ce, pentru Țară, dorm cu mâinile pe piept!..

Toți au tresărit de-odată, și, spre voi privind, așteaptă:
Să vă faceți datoria, — cea mai sfântă, cea mai dreaptă, —
Să vă țineți Jurământul, când va bate ceasu'n cer,
Să'nțeleagă

Lumea'ntreagă

Că sunteți ostași de fier ;

Că de moarte știți să radeți ca strămoșii fără pată,
Și că scumpa voastră Țară,

N'o să piară

NICIODATĂ !..

FAPTE DE ARME

CUVINTE CATRE OSTAȘI

de VASILE MILITARU

În timpul războiului nostru de întregire, fără indoială, toți ostașii români și-au făcut întreaga datorie față de Patrie, luptând cu aceea neclintită vitejie de care au dat dovadă și strămoșii noștri dealungul veacurilor. Numai astfel noi ne-am putut vedea tot neamul unit sub un singur steag, în străvechile hotare, înfăptuind România Mare.

Dar unii dintre ostașii și ofițerii noștri, mulți la număr, au săvârșit isprăvi de arme atât de mari, atât de frumoase, încât cu asemenea viteji s'ar mândri chiar și cele mai puternice neamuri din lumea întreagă. Aceste isprăvi cuprind în ele cele mai înalte virtuți ostășești ca: iubirea de patrie, jertfărea de sine pentru biruința țării, conștiința datoriei împlinite, disciplina, iubirea datorată camarazilor și superiorilor, iscusința în îndeplinirea ordinelor, omenia față de inamic după ce l-ai dezarmat, credința neclintită în biruința față de vrăjmaș și altele multe. Aceste isprăvi trebuie date ca pildă tuturor ostașilor țării, pentru ca și ei, la rândul lor, să caute a se învrednici de asemenea fapte mari, spre a li se scrie numele cu litere de aur în Cartea Neamului să nu mai fie uitați nici odată, așa cum nu pot fi uitați mulți viteji din trecutul îndepărtat al acestui neam și cum nu vor fi uitați nici aceștia, ale căror nume și isprăvi le vom pomeni aici.

Suntem datori să nu fim întru nimic mai prejos de ei, tot așa precum ei nu s'au lăsat mai prejos de strămoșii noștri.

De aceea este bine să ascultați aceste isprăvi, cu același simțământ de evlavie cu care ascultăm Sfânta Evanghelie, în fața altarului. Șirul lor este lung și foarte adânc grăitor.

Le vom înșira aici, așa cum se găsesc scrise în cărțile de aur ale diferitelor regimente, după însemnările făcute de ofițerii comandanți în marile războaie, ei înșiși fiind martori ai acestor isprăvi de vitejie.

Vă voi arăta acum numai câteva din faptele de arme săvârșite de vitejii Regimentului 3 Dâmbovița Nr. 22.

*

În ziua de 17 Iulie 1917, soldații Stoica Haralambie și Ioniță Ion au isbutit să captureze de la vrăjmaș, o mitralieră, cu care acesta secerase până atunci sute de vieți românești, pe dealul Dumei, la cota 640.

Dar inamicul contra-atacă, cu forțe numeroase și ai noștri sunt siliți să se retragă.

Stoica Haralambie și Ioniță Ion nu înțeleg însă să-și părăsească prada lor ci, cu mitraliera în spate, se strecoară prin ploaia de gloanțe și de obuze, căutând să scape de focul ucigător. Dar un obuz trăsnește lângă ei: Stoica Haralambie cade sfârticat de schije, iar Ioniță — greu rănit în piept și la picior — înșfacă mitraliera de sub camaradul fulgerat de moarte și pornește cu ea mai departe.

Din rănilor lui adânci, sângele curge, gâlgâind; puterile viteazului scad mereu, dar gândul lui nu este altul decât să ajungă viu la Comandantul său, pentru a-i preda prețioasa captură. Mai mult târându-se decât mergând, fără să aibe timp măcar câteva clipe să-și lege cât de cât rănilor, căci, din spate, inamicul ploua

mereu cu gloanțe și obuze, viteazul simțea cum, cu fiecare pas făcut, viața lui se scurgea, puterile i se sleiau odată cu sângele-i fierbinte, pe care ogorul strămoșesc i-l suga ca pe o jertfă sfântă. Dar nu înțelegea să se lase biruit nici de moarte, până nu-și va fi îndeplinit datoria. Se trudea mereu cu sălbatecă îndârjire până când, în sfârșit, ajungându-și batalionul, abia mai avea putere să spună câteva cuvinte, predând maiorului comandant mitraliera, apoi căzu leșinat, pentru a nu se mai trezi nici odată din somnul morții.

Ce înălțătoare pildă ostășească este fapta aceasta, dragi camarazi!... Nu-i nevoie să mai stăruim, pentru a o pune în lumină, căci ea vorbește de la sine și sfințește pe vitejii cari au săvârșit-o!...

*

Sergentul Popescu, din Compania 7-a, tot din Regimentul 3 Dâmbovița Nr. 22, luptând ca șef de patrulă, în ziua de 15 August 1916, disprețuind moartea, se strecoară cu oamenii săi prin grindina de gloanțe inamice și, cu multă istețime, ajunge pe Dealul Măgura (Transilvania), unde se găsea un post vrăjmaș, căruia îi căzu în spate și luă șase soldați inamici prizonieri. În timpul luptei, el este rănit la un picior. Medicul stăruie să-l evacueze, dar viteazul refuză, nevrând să părăsească pe camarazii săi. La 16 Septembrie, în lupta de la Cincu-Mare, fiind tot șef de patrulă, este din nou rănit; dar nici de astă dată nu vrea, în ruptul capului, să fie evacuat. Stătu acolo între camarazii lui până i se vindecă rănilor.

La 20 Octombrie, îl găsim pe bravul sergent Popescu, comandant de pluton, în luptele de la muntele Roșca-Bratocea. Sub marea însuflețire a șefului, plutonul său pornește la atac, cu un avânt fără margini, spre a atinge obiectivul ordonat.

Gloanțele șueră în văzduh pe toate glăsurile, ca un vifor afurisit; obuzele se sparg în preajma lor, imprăscând țărâna și făcând pâlunii adânci în pământ. Dar plutonul sergentului Popescu merge înainte, până ce pune piciorul în poziția inamicului. În clipa biruinții însă, un glonț vrăjmaș îi fulgeră creierii. Viteazul căzu, cu ochii mari, deschiși, asupra cerului Patriei lui și, în timp ce sângele îi curgea șuvoi din tâmpole, cele din urmă ale lui cuvinte au fost: „Mor fericit!... Înainte, fraților!...”

Care dintre voi, dragi ostași, citind acestea, nu simte dorința ca eroul Sergent Popescu să fie fratele sau părintele lui? Este așa de frumos să săvârșești astfel de fapte de vitejie, încât sunt sigur că fiecare dintre voi ați vrea să fiți în locul lui de cinstă și de mărire. Care din voi nu simte îndemnul să se dscopească și să-și înalțe gândul în slăvile cerești, unde acest viteaz s'a ridicat, apărându-și ogorul pentru care, tot ca el, au murit atâția strămoși de-ai noștri?...

*

Dar să citim mai departe în Evanghelia vitejiei românești. Sunt în ea atâția sfinți, că nu știi la care să te oprești și să te închini mai întâi.

Iată-l pe grenadierul Șchiopu Toader, — unul dintre arhanghelii bătăliei de la Mă-

răști. În ziua de 11 Iulie 1917, la atacul împotriva pozițiilor inamice, bătăiau gloanțele asupra soldaților noștri, de parcă toată zarea era plină de un uriaș roi de albine. Cade val după val, oastea românească secerată de mitralierele vrăjmașe; dar fiecărui val căzut, îi urmează altul. Ai noștri mai au cățiva stânjeni până să ajungă la tranșeele inamice, în cari dușmanul se încăpățâna să rămână încă, în ciuda apropierei baionetelor românești.

Atunci, camarazii de arme l-au văzut pe Șchiopu Toader sburând din rânduri ca un adevărat arhanghel, până la tranșeele inamice și, odată ajuns acolo, s'a năpustit asupra dușmanilor, trăsându-i cu toate grenadele ce avea la el. I-a pus astfel pe fugă pe cei cari au mai putut fugi, iar în locul lor au pătruns ai noștri, rămânând acolo până la încheierea armistițiului.

Tot așa de vitejește s'a purtat el și la Oituz, în lupta de pe Dealul Coșna. La 31 Iulie, cu același sânge rece, cu același dispreț de moarte, cu același avânt nețărnut, s'a repezit în mijlocul dușmanilor și, după ce l-a împroșcat cu toate grenadele lui, cauzându-le pierderi mari, a căzut și el mort, lovit de un glonț în cap. După încetarea luptei camarazii l-au găsit inconștient de trupurile neînsuflețite ale vrăjmașilor doborâți de grenadele lui, aproape cincizeci la număr.

Ce ziceți voi, ostași, de această vitejească faptă? Unul contra cincizeci! Așa-i că și-a vândut scump pielea? Ei bine, dragii mei, grenadierul Șchiopu este un sfânt al acestui neam, este un erou, prin jertfa căruia s'a făcut România Mare.

*

De asemenea soldatul Trandafir Marin, în ziua de 17 Sept. 1916, la Baranicuț, fiind în patrulă de recunoaștere, este trimis de șeful său să comunice batalionului știri de mare însemnătate asupra pozițiilor și efectivelor dușmane. În timp ce el se strecura în noapte prin rețelele de sârmă ghimpată, este lovit de un glonț și cade jos. Dar gândul datoriei se aprinde puternic în mintea lui; își adună toate puterile, se târăște cu sângele curgând șiroi, până la linia trăgătorilor noștri, unde comunică știrile de mare însemnătate pe care i le incredințase șeful său de patrulă.

Sfârșind comunicarea ce avea de făcut, abia mai putu să îngâne doar atât: „Acum pot să mor, că... mi-am îndeplinit...” și căzu în somnul cel fără de sfârșit al morții.

„Acum pot să mor, că mi-am îndeplinit misiunea”, a vrut să zică, dar moartea nu i-a mai dat răgaz; pierduse prea mult sânge. Iubiți ostași, cine moare cu asemenea cuvinte pe buze, fericit că și-a făcut datoria, merită pe veci cinstirea neamului întreg. Agentul de transmisiune Trandafir Marin nu s'a lăsat să moară între rețele. Doborât de glonț, el și-a adus aminte că, de comunicarea la timp ce trebuia s'o facă batalionului său, atârna o mare biruință pentru ai noștri, — biruință ce s'ar fi schimbat, poate, într-o mare înfrângere, dacă el nu și-ar fi îndeplinit datoria.

*

Tot din Regimentul 3 Dâmbovița Nr. 22, face parte și sergentul Baraboi Nicolae,

care, văzând că i-au căzut toți servanții, s'a repezit la mitraliera lui și a tras singur în dușmani toată muniția ce avea alături. Valuri, valuri de dușmani au fost culcate la pământ, până ce, odată cu cea din urmă bandă de cartușe, viteazul sergent agățat cu mâna încheștată pe mânerul mitralierei, a plecat capul într-o parte pentru odihnă veșnică. Fusese lovit de un glonț în inimă.

Unul dintre servanții lui, grav rănit, dar scăpat totuși cu viață, după ce inamicul a fost respins cu grele pierderi, a povestit fapta vitejească a sergentului Baraboi Nicolae, care mânduind singur mitraliera, striga, răzând cu un râs spăimântător, ce parcă venia de dincolo de moarte: „Stați voi, dușmani ticăloși, că am să vă arăt eu ce pot să fac și singur!” Și într'adevăr le-a arătat!

Ce ziceți, iubți camarazi? Nu este așa că, auzind aceste fapte făcute de ostași ca voi, vă crește inima de măreția lor? Nu este așa că vă simțiți genele umezite de lacrimi, așa cum și le simte pe ale sale și cel care are bucuria să vă înfățișeze, în toată lumina adevărului lor aceste biruinți ale foștilor noștri frați de arme? Fără îndoială că da; căci aceleași virtuți sălășluiesc și în sufletele voastre.

*

Dar să mai întoarcem o foaie din Cartea Neamului, dragi ostași, și să ne înălțăm laolaltă cu toții sufletele, sorbind mereu din izvorul de „viață fără moarte” al Neamului românesc, atâta de bogat în vitejii dealungul veacurilor trecute, ca și în zilele noastre.

Vine la rând „elevul plutonier Apostol Teodor, care de asemeni se daruește Patriei ca o jertfă de rară măreție.

Era tocmai în timpul pregătirii atacului deslănțuit de artileria noastră asupra inamicului, în vara anului 1917.

Mugiseră tunurile noastre o zi și o noapte, aruncând mii de obuze asupra pozițiilor dușmane.

Trebuia să se facă recunoașteri, pentru a se vedea care a fost efectul bombardamentului artileriei noastre, ce „breșe” au fost făcute de obuze în rețelele de sârmă ghimpată ale inamicului.

Elevul plutonier Apostol Teodor se oferă singur să facă această recunoaștere, cât se poate de primejdioasă, căci vrăjmașul pândește, cu mii de ochi neadormiți, flece mișcare și sta gata să curme firul vieții ori cui s'ar fi încumetat la asemenea faptă. Primejdia morții însă nu putea însăspăimânta pe elevul plutonier Apostol Teodor. El s'a strecurat, în miezul nopții, cu

oamenii lui, a cutreer * tot întinsul sectorului bombardat a însemnat locul breșelor și, înspre zorii zilei se întoarse, aducând prețioase știri asupra rezultatului tirului artileriei noastre. La începerea atacului tot el a fost gata să meargă drept călăuză în compania din fruntea batalionului conducând pe drumul cel mai bun și cel mai scurt, pe care se putea ajunge, cât mai adăpostit, în fața „breșelor” din rețelele de sârmă ghimpată. Batalionul trecea ca o vijelie prin spărturile din rețele: lupta cu inamicul a fost crâncenă; ai noștri înaintau mereu tot mai năvalnici. Elevul plutonier Apostol se aruncă, cel dintâi, în cea dintâi tranșee, cu primul val de oameni, atrăgând după el tot plutonul, cu care pune stăpânire pe tranșeia inamică, strigând cât îl ținea gura: „Înainte băieți! Am pus mâna pe dâșii!... Înainte!”

Lupta s'a încheiat, cu o strălucită biruință pentru noi. La adunarea răniților însă, elevul plutonier Apostol a fost găsit mort, cu ochii fulgerători de mânie și cu mâinile încheștate în beregata unui soldat inamic, care își dăduse și el sufletul.

Iată pe ce culme de eroism s'a putut înălța acest viteaz între viteji.

O astfel de icoană, înfricoșătoare în grozăvia ei, a fost înfățișată în două strofe din poezia următoare:

„Un caporal și-un dușman cu trupul mare,
Pe-un cot de șanț, cum i-a nălănit vârtejul
Cu mâinile-amândouă, fiecare,
Adânc își pătrunseseră gâttelejul.
Și sugrumați, cu sângele pe gură,
Încremeniseră-amândoi odată,
Cu ochii mari și crunți peste măsură,
Fulgerători de ură ne'mpăcată”

O altă pildă vădind disprețul de moarte pe care-l aveau și strămoșii noștri Daci, este sergentul Voicu Constantin, care, după trecerea Regimentului 3 Dâmbovița Nr. 22, peste frontieră, în Transilvania, în noaptea de 14/15 August 1916, înaintând spre Bran, a făcut minuni de vitejie. Acolo la Bran inamicul ocupa o puternică poziție întărită. Comandantul Companiei 9-a, care forma avangarda coloanei în marș, fiind informat că unul din podurile acelei șosele este minat de inamic, se oprește și începe a cerceta primul pod.

Sergentul Voicu Constantin, care forma cu secția lui, vârful avangardei, se adresează comandantului său de companie cu următoarele cuvinte:

— „Domnule căpitan, ca să facem o probă, trec eu cu secția mea, peste pod și, de va fi minat se va prăpădi un sergent și o secție, dar nu se va întârzia marșul coloanei, care trebuie să atace cât mai degrabă pe inamic!”

Zicând acestea, nici n'a mai așteptat încuviințarea comandantului și în fruntea secției sale, a trecut podul, fără să se întâmple nimic. Astfel, regimentul a putut să-și urmeze drumul, fără a mai fi obligat să facă un mare ocol, printr'o răpă adâncă, cum ar fi trebuit să facă, dacă podul ar fi fost minat. Și numai așa regimentul a putut fi la timp la locul ordonat, ocupând pozițiile și biruind pe duman.

În sergentul Voicu Constantin, așa dar am avut aface cu un viteaz pentru care, moartea lui și a câtorva oameni, nu însemna nimic, față de biruința regimentului care trebuia să atace la un anumit ceas din acea noapte, o anumită poziție dușmană. Împlinirea exactă a ordinului însemna victoria. Și orice victorie se câștigă numai cu jertfe.

În asemenea oameni îndrăzneți, disprețuitori de moarte ca sergentul Voicu Constantin a stat țaria Neamului nostru, dragi camarazi, și numai prin asemenea înalțimi de jertfe, românismul a putut trăi până azi și va trăia cât va fi lumea lume!

*

Dacă simplii soldați și grade inferioare s'au putut ridica pe astfel de înalțimi, vrednici de mare cinstită și glorie, cu atât mai mult ofițerii s'au purtat eroic, disprețuind moartea și jertfindu-și tot, numai pentru binele și victoria patriei.

Să spicuiim câteva din faptele de arme ale ofițerilor din Regimentul 3 Dâmbovița No. 22 săvârșite în timpul războiului pentru întregirea neamului.

Să începem, precum se cuvine, nu după grad, ci după măreția faptelor lui, cu Lt. Colonel Băltărețu Dumitru, fostul comandant al acestui regiment, în zilele de grea cumpănă, dar și de nepieritoare glorie românească.

În ziua de 14 August 1916, Lt. Colonelul Băltărețu Dumitru a trecut vitejește frontiera și a susținut numeroase lupte, în care istețimea lui de comandant și curajul de ostaș, l-au ridicat pe o înaltă treaptă în ochii tuturor. Biruințele lui au fost mândria și bucuria flecăria dintr-oști. Minie ageră, sânge rece, curaj în mișcare, iată marile calități prin cari a strălucit acest brav comandant de regiment.

În lupta sângeroasă de la Crihalma, regimentul său a fost cel dintâi care a trecut Oltul prin vad, sub focurile inamice. Viteazul comandant, ca să fie cât mai aproape de ostașii săi, a venit până lângă lanțul de trăgători, fără teamă de moarte; a venit să-i îmbărbăteze, căci știa sleite puterile luptătorilor care mărșăluiseră mai multe zile și nopți la șir. Prezența lui fu simțită de la un capăt la altul al liniei de luptă și în câteva clipe flăcării prinseseră ca prin farmec forțe noi și curaj neînfrânt. Lupta a pornit înverșunată, biruința a fost mare, dar viteazul comandant a căzut mort, fulgerat de un glonț. În cădere, mai putu să strige:

— „Tot înainte, copii mei!... Trăiască România!” Vestea morții lui s'a răspândit cu iuteala fulgerului pe toată linia și atunci s'a produs o adevărată minune: în loc de descurajarea la care s'ar fi așteptat cineva, toți ofițerii și trupa făcură în inima lor jurământ parcă, să răzbune moartea viteazului lor comandant.

Într'un salt vijelios au fost luate tranșeele inamice, apoi satul Crihalma, casă cu casă, unde au avut loc adevărate acte de eroism. Inamicul s'a retras în dezordine, ne mai putând ține piept avântului fără seamăn al regimentului, care-și răzbuna astfel moartea comandantului său iubit.

Pe urmă ostașii i-au isvodit și un cântec frumos, ca acesta:

La marginea Oltului
Stă trupul vu'turului:
E viteazul cel isteț
Colonelul Băltăreț,
Ce-a trecut Oltul innot,
N'asteptat să facă pod...

Așa dar, iubiți camarazi, este ușor de priceput că viteazul colonel a știut mă moară ca un adevărat erou, pentru ca, astfel, vrăjmașul să fie bătut și alungat din poziția pe care pusese stăpânire; noi urmașii se cuvine să-l cinstim și să-l luăm ca pildă.

*

Să trecem acum la un alt mare viteaz, din acelaș regiment: Căpitanul Coravu Ioan. Acest ofițer a uimit pe toți camarazii săi, prin eroismul de care a dat dovadă. Acolo unde primejdia morții era mai mare, acolo unde o rezistență inamică trebuia înfrântă, în acele grele situații de luptă, din care se părea că nimeni nu va mai scăpa, acolo trebuia să se găsească și căpitanul Coravu, în fruntea voinicilor săi soldați.

În calitate de comandant al companiilor 9, 11 și secția 5-a de mitraliere, cu care trebuia să atace de front un sat și să cucerească punctele întărite ce purtau numerile 123, 124 și 125, el a desfășurat cel mai mare eroism.

El însuși a aruncat grenade până în tranșeele inamice și și-a îmbărbat soldații mereu, cu vorba și cu fapta.

A cucerit toate puncteleordonate, câștigând cei mai frumoși lauri de biruință, în marea zi de 11 Iulie 1917. Dar încercatului regiment nu-i fu dat a mai număra printre cei vii pe viteazul căpitan, decât încă două zile. În noaptea de 12 spre 13 Iulie, s'a dat lupta pe dealul Teiului. Inamicul, mult superior în număr și aflat pe o poziție puternic întărită, trebuia izbit fulgerător ca să poată fi răzbit și scos din poziție. Căpitanul Coravu, atacând cu două companii, însuflețit de acelaș mare avânt ce nu-l părăsea nici odată, disprețitor de moarte, având în fiecare mână o grenadă, iar buzunarele pline, s'a năpustit la atacul crestei inamice în fruntea primului val, luând ca o vijelie, în acelaș avânt, toată trupa de sub comanda lui și aruncând-o într'un iureș spăimântător asupra dusmanului. A urmat o crâncenă luptă corp la corp, peste tranșeele inamică. Aici marele viteaz Căpitanul Coravu a căzut ciuruit de gloanțe, strigând soldaților săi:

— Nu vă lăsați, flăcăii mei!... Înainte! cu Dumnezeu spre biruință.

Abia a putut însă sfârși aceste înflăcărate cuvinte și a căzut cu fața spre cer, ca un brav între b-avi, pentru ca numele și faptele lui să nu mai fie uitate niciodată.

Așa stă scris, dragi ostași, în Cartea Regimentului 3 Dâmbovița Nr. 22, despre căpitanul Coravu Ioan, — țină-l Dumnezeu între sfinții Lui, în vece, pentru ca, de acolo, din slava lui, să-și călăuzească frații de arme, rămași la paza hotarelor strămoșești.

*

Dar, dacă am căuta să vă arătăm aceluși strălucite fapte vitejești ale bravilor ofițeri, ar trebui să scriem sute și sute de pagini. N'am ști pe cine să alegem mai întâi. Căci, Doamne mulți mai sunt acești viteji și cutremurătoare de suflet le sunt isprăvile.

Este ca și când ne-am afla într'o grădină plină de flori, una mai frumoasă ca alta, din care, vrând să facem un buchet, n'am ști pe care să le alegem și spre care să alergăm mai repede.

Iată, să ne oprim o clipă și asupra acestui erou frumos, care e Sublocotenentul Popescu Grigore. În ziua de 21 Octom-

brie 1916, dându-se o mare luptă pentru alungarea inamicului din pozițiile întărite ce avea pe Muntele Roșca, Sublocotenentul Popescu Grigore sbură la atac, în fruntea plutonului său, cu un avânt ce a uimit pe inamic și i-a silit să iasă din tranșeele lor. I-a fugărit și i-a urmărit cu baioneta. La scurt timp însă, inamicul a deslănțuit un puternic bombardament asupra trupelor noastre și o schiță de obuz a sfârticat pânțele viteazului. Cu măruntăele eșite afară din pânțele, el tot a mai găsit putere să strige băeților lui:

— „Copii, țineți-vă bine, să nu vă scoată vrăjmașul de aici!...”

Și aceste din urmă cuvinte ale Sublocotenentului Popescu Grigore au pătruns adânc în inima ostașilor lui, cari n'au mai putut fi scoși de acolo de vrăjmaș, cu toate contra atacurile furioase pe care le-a dat în urmă.

*

Căpitanul Turbeteanu Nicolae și Sublocotenentul de rezervă Popescu N. Scheianu au pornit la atac împotriva redutei Nr. 116 dela Mărăști, în ziua de 11 Iulie 1917. În fruntea companiilor lor, cu săbiile fulgerând, cu zâmbetul pe buze și chiuind de parcă s'ar fi dus la nuntă, acești doi nebiruiți viteji ne dau dovada unui erois rar. Ei au isbutit să învâle reduta vrăjmașă, care a căzut în stăpânirea noastră.

Pe când își conduceau valurile unităților la asalt, au fost răniți de gloanțele inamice; dar amândoi n'au primit să fie evacuați, până ce n'au văzut reduta cucerită și pe inamic fugind pe dealul Teiului. Abia atunci au primit ca sanitarii să le panseze rănilile destul de grave. Operația asta se făcu pe tranșeele cucerite.

În ziua de 31 Iulie, acelaș an, la Oltuz, ei nu-și desmințiră nici o clipă faima de mari viteji. Și aici au fost mereu în fruntea valurilor de asalt, susținând înaintarea batalionului 2 asupra cotei 640, sub năprasnica ploaie de gloanțe cu care-i improșca vrăjmașul. Moartea secera mereu și în scurt timp, au fost scoși din luptă toți servanții unei mitraliere.

Atunci viteazul Sublocotenent Scheianu s'a repezit la piesă și-a început să tragă singur un potop de gloanțe asupra vrăjmașilor, cari cădeau ca snopii. În această poziție a fost rănit mortal și a căzut strigând: „M'au omorât ticăloșii!...” „Răzbu-nați-mă copiii mei!...”

Și, în adevăr, flăcăii lui l-au răzbutat. Cum n'ar fi biruit ei oare pe vrăjmași, când au avut drept pildă vie de eroism pe iubitul și viteazul lor comandant, care a știut să moară săvârșind asemenea mărețe

acte de vitejie, întru apărarea Patriei?

De asemenea Feți-Frumoși a avut parte regimentul 3 Dâmbovița Nr. 22, care s'a acoperit de glorie în vece nepieritoare, în marea război al întregirii neamului.

Și dacă n'am avut loc să-i înfățișăm aceluși pe toți câți sunt ei la număr, nu putem birui isпита de a nu încheia aceste pagini cu port-drapelul viteazului Regiment: plutonierul Mihăescu Alexandru. Acest voinic cu spete late, — deși n'a mănuit arme dăruitoare de moarte asupra vrăjmașilor, putem spune, totuși, că a omorât foarte mulți dușmani. Căci el, cu un curaj și un dispreț de moarte ce le au numai adevărații eroi, răsărea pe metereze, în cele mai grele clipe ale luptelor, pe cele mai înaintate linii de foc, purtând și desfășurând în zare faldurile falnicului drapel, pe care ostașii numai văzându-l se simțeau ca electrizați de o putere nevăzută și porneau la asalt ca niște adevărați șmei din basme, dând și primind moartea, cu zâmbetul pe buze.

*

O, câte atacuri incununate de mari biruinți n'a pornit în acest chip viteazul plutonier Mihăescu Alexandru, și câți nenumărați dușmani și-au primit moartea, numai prin faptul că acest voinic spătos răsare cu drapelul lui larg desfășurat în vânt, acolo unde era mai greu și unde cu gândul nu gândeai, asemenea unui Arhanghel menit să înfrângă mereu puterile întunericului!...

Și acum, dragi ostași, încheind aici înșiruirea mărețelor fapte de arme numai a câtorva dintre mulții viteji ai Regimentului 3 Dâmbovița Nr. 22, — fapte care, nu ne indoim, au strecurat și în inimile voastre avânturi de luptă tot atât de mari, cum le-au avut și ei, — îngăduiți-mi să vă spun că mie, cel care am luat cunoștință de isprăvile acestor viteji, scrise cu litere de aur în Cartea Neamului, mi s'a părut, — tot timpul cât am citit mărețele lor fapte de arme, — că mă aflu sub boltile unei biserici-catedrale, fără pereche în măreția ei. În această biserică am citit, ca într'o Evanghelie a Vitejiei Românești, iar pe zidurile ei am văzut zugrăviți toți sfinții noștri viteji mai sus pomeniți, ale căror chipuri inaripate, cu săbii de foc în mâni, asemenea Arhanghelilor, sunt așa de sus, încât ating cerul cu fruntea lor. Și, văzând eu astfel, am ingenunchiat în fața fiecărui sfânt în parte și, cu ochii în lacrimi, am zis: „Mărire vouă întru slava lui Dumnezeu, Sfinți ai biruinții Neamului nostru, al căror sânge a curs în țărâna ozorului strămoșesc, dăruind neamului românesc deapurarea viețuirii între neamurile de frunte ale lumii!...”

DIN ISTORIA PATRIEI

CĂLUGĂRENI

„Iar Mihai-Vodă, dacă văzu că zăbovește ajutorul, el își strânse oeste câtă avu și pripi de se loviră cu Turcii de față, la apa Neajlovului, în vadul Călugărenilor. Și fu războiu foarte mare, la August 13, de dimineață până'n seară și mult sânge se vărsă, în cât și apa era amestecată cu sânge”.

(Cronica țării)

I.

Ostașul se lipi de salcia lângă care strejuia și ascultă cu mare băgare de seamă, căci un sgomot ciudat îi isbise auzul. El nu deslușise bine de unde venea acel sgomot neînțeles și de aceea, cu răsufierea oprită din timp în timp, aștepta să-l audă a doua oară.

Dar nu mai auzi nimic.

Clipele frumoasei nopți de August picurau în veșnicie, fără nici un murmur

Straja începu a se mișca, spre a-și mai desmorti mădularele. Privind spre răsărit, văzu luceafărul ca de două sulite pe cer și își zise în gând:

— Nu mai e mult până la ziuă!

Atunci acelaș zgomot îi veni în auz. De astă dată însă ostașul înțelese că vine de pe apă.

El se apropie de mal și așteptă.

Vreme de câteva minute nu mai auzi nimic și straja crezu că undele apei fuseseră turburate de bătaia vreunui pește. Dar în curând desluși un oftat adânc. Băltăreț de felul lui, ostașul înțelese îndată că e răsufierea prelungă a unui înnotător care se lasă plavie.

Și peste câteva clipe un om se ridică în adevăr din apă la câțiva pași de el și ieși la mal.

Ostașul se repezi într'acolo, dar necunoscutul nu se clinti din loc. El gâfâia și straja văzu că nu era în stare să mai facă nici o mișcare. Intr'un târziu omul acela oftă din adâncul plămânilor și zise:

— Credeam că nu voiu mai ajunge la mal!

Apoi se închină cu fața spre răsărit, murmurând o rugăciune.

Ostașul veni atunci chiar lângă el și-l întrebă:

— De unde vii?

— Din Rusciuc!

— Înnot?

— Înnot! — răspunse cel întebat, îmbrăcând cămașa pe care o pusese comănac pe cap spre a înnota mai cu ușurință.

Un sgomot de pași îi făcu pe amândoi să stea cu auzul încordat. Cineva se strecura spre ei pe cărarușă nisipoasă de pe malul apei. În curând o umbră se alese din întunerec. Ostașul sări într'o clipă în calea celui ce se apropia de ei îndreptând spre el sulita pe care o ținea cu amândouă mâinile, gata de împuns. Atunci omul acela întinse brațele în lături și vreme de câteva clipe rămase încremenit ca o cruce la margine de drum. Ostașul cunoscuse pe acest semn că e cineva care cercetează străjile și trase repede sulita spre el, zicând:

— La porâncă!

Mai marele lui se apropie de el și-l întrebă pe șoptite:

— Ce mai e pe aici?

— Bine! — răspunse straja.

— Au trecut cetele de călăreți?

— Au trecut!

— N'ai simțit nimic până acum?

— Nimic. Dar a picat un om din Rusciuc.

— Și unde-i?

— Uite-l mai colea.

Sutașul, care cerceta străjile în acea parte de loc, se apropie atunci de necunoscutul ce începuse a tremura de frig și-l întrebă:

— De unde vii, prietene?

— Din Rusciuc.

Sutașul se dete chiar lângă el și se uită bine în fața lui, căci glasul i se părea cunoscut. Apoi îl întrebă:

— Cine ești dumneata?

Cel întrebat răspunse:

— Eu sunt sutașul Stoica Dragomir.

— Din Arceru?

— Chiar de acolo.

— Mari sunt minunile tale, Doamne! Noi te credeam mort de mult... Pe mine mă cunoști?

— Nu ești cumva sutașul Manea Bujor din Șerpătești?

— Ba chiar el!

Cei doi sutași își strânseseră mâna ca doi vechi prieteni.

Apoi Manea zise:

— Așteaptă-mă aci că nu zăbovesc mult.

Și așezându-i pe umeri dulama

lui de dimie, porni și se topi curând în întunerec.

Roua care începuse a se lăsa după miezul nopții, marea din ce în ce mai mult răcoarea care pătrundea pe nesimțite în mădulare.

Nu trecu multă vreme și Manea se întoarse.

— Hai, Stoichiță! șopti el.

Porniră pe cărarea nisipoasă de pe malul Dunării, pe sub rare sălcii bătrâne. Cărarea fiind îngustă, Manea o luă înainte, ca unul care știa drumul. După câțiva timp eșiră din rariștea de sălcii și străbătură un partal de loc pe care se zărea ici-colea câte-o cătină răzleață. Și iar intrară printre sălcii, trecând din timp în timp pe lângă străji neador-mite.

Intr'un loc, Stoica zări ca o adunătură de bordeie și întrebă pe Manea?

— Ce se zărește la dreapta?

— Corturile arcașilor! răspunse cel ce mergea înainte și iuți pasul.

Cărarea ocoli coada unei viroage, apoi fugi pe șes, despletindu-se pe alocuri.

Cei doi tineri mergeau acum alături și Manea începu vorba:

— Un' te-au prins păgânii?

— La Vidin, când am trecut acum două luni cu „Popa”.

— Dar cum de nu te-au ucis?

— Am mai avut zile de trăit. Ce mai face căpitanul nostru?

— Cine? Popa Stoica? Cum îl știi! Acum e agă.

— A avut mână bună Domnul când l-a ales din tagma preotească și a cerut Mitropolitului să-l despo-pească.

— E strașnic! întări Manea.

— Mi-e dor de el! zise Stoica Dragomir.

— O să-l vezi la ziuă. De multe ori te pomenea și el, oftând.

O pădure înnegri înaintea lor. Ei o luară pe marginea ei și după câțiva timp fură oprii de o strajă.

Bujor făcu un pas la dreapta și unul la stânga. Apoi își bătu cu palma carâmbul cisme drepte și apropiindu-se de strajă, îi șopti ceva. Ostașul îi lăsă atunci să treacă mai departe.

— Ne apropiem de tabără! zise Manea.

Dădură de un drum plin de praf

revenit de rouă și apucară pe el. In curând corturile se arătară înaintea lor.

— S'o luăm pe aici! șopti Manea.

O ceată de străjeri îi întâmpină, îi recunosc și-i lăsă să intre în tabără.

Corturile, așezate la linie, lăsau între ele ulițe drepte, iar pe alocuri răspântii mai mari pentru adunare.

Cotiră odată la dreapta, mai meraseră puțin și se opriră în fața unui cort.

— Am ajuns! zise Manea.

Intrară înăuntru și stăpânul cortului aprinse un căpețel de lumânare de ceară. Apoi scotoci pe unde știa el și aduse pâine de grâu, brânză de oi și o tivgă cu vin.

— Prinde-ți nițel inima, vere Stoichiță! zise el apoi.

Sutașul se repezi la tivga cu vin, căci o sete cumplită îi uscaseră arsele parcă toate măruntaiele din trup.

— Te-a supt apa! îi zise Manea, care-i întindea acum o sarică spre a se odihni puțin.

— M'a supt grozav!... Și apoi aste trei nopți din urmă n'am închis ochii nici cât ai scăpăra într'un amnar, căci am tot stat la pândă, spre a mă furișa în apă fără să mă simtă păgânii.

Zicând acestea, Stoica mai duse încă odată tivga la gură și bău prelung. Apoi se lăsă pe sarică și în curând adormi adânc.

Manea stinse lumina. se strecură afară din cort și se uită pe cer. Era în revărsatul zorilor și ostașii începeau a se deștepta.

El se plimbă câțva timp în sus și în jos prin fața cortului. Apoi o luă rara-rara și se îndepărtă. Ajunse la un cort mai înalt, așezat la o răspântie mare și acolo așteptă. Un ostaș veni lângă el.

— S'a sculat aga? îl întrebă Manea.

— S'a sculat.

După câteva clipe, Fărcaș aga se arătă în deschizătura cortului.

Era un român înalt, bine legat, cu o față smeadă, mare și osoasă, cu niște mustăți lungi și sbârlite. În ochii lui negri lucea când și când câte o licărire înfiorătoare. Văzând pe Manea, îi făcu semn să se apropie.

— Ce veste? îl întrebă el apoi.

— O veste bună: a venit sutașul Stoica Dragomir.

— Visezi, voinice!

— E în cortul meu! Se odihnește nițel, căci a venit înnot din Rusciuc.

— Să vii cu el la mine până a nu răsări soarele. Poate că aduce vreo veste și trebuie s'o știm când ne înfățișem înaintea Domnului.

— Trebuie îmbrăcat, că parcă e prins pe gârlă!

— Spune-i lui Oancea să-l îmbrace cum se cuvine. Și alege-i o sabie bună de Brașov!

Sutașul făcu precum i se poruncise și mai înainte ca rotundul înflăcărat al soarelui să se arate în fundul zării la răsărit, el se apropie binișor de cel ce dormea și-l deșteptă. Stoica sări deodată drept în picioare și vreme de câteva clipe se uită împrejur, uluit, speriat. Nu știa unde se află. La vederea lui Manea, un surâs îi înflori pe buze.

— Ți-am adus ce-ți trebuie! îi zise Manea. Imbracă-te repede, că te așteaptă Fărcaș aga!

Cât ai spune de două ori Tatăl nostru, Stoica fu gata. Apoi ieși în bătătura cortului, spre a-și încinge sabia. La lumina slabă ce începuse a împânzi văzduhul în faptul zilei, Manea se uită la el cu băgare de seamă. Era acelaș flăcău subțiratec, mlădios și bălan pe care îl știa el, dar grozav de slab și alb pe la tâmple. Ochii lui albaștri erau triști.

Imbrăcămintea i se potrivea de minune pe trup.

Scoțând sabia din teacă, tânărul îi cercă tăișul cu degetul cel mare dela mâna stângă. Apoi o învărti de câteva ori cu putere, făcând să văjâie văzduhul, sfâșie cu ea un vrăjmaș nevăzut și o băgă în teacă, după ce o sărută.

— Acuma să mergem la aga, că ne-o fi așteptând.

Fărcaș aga îi aștepta într'adevăr. La vederea lui Stoica, el zise cu glasul târăgănat de preot:

— Mort ai fost și ai înviat; pierdut ai fost și te-ai aflat!... Ce fac păgânii?

— Lucrează pe capete la întinsul podului, căci Sinan Pașa...

— Ce? făcu aga Fărcaș, încrunțându-se. Sinan Pașa?.. Care Sinan?

— Chiar Sinan Pașa, marele vizir.

— Ce vorbești, voinice?.. Nu e el mai mare peste oștile turcești. E Ferhat Pașa.

Sutașul Stoica zâmbi cu tristețe. Apoi zise:

— Nu mai e el. De alaltăieri a venit Sinan Pașa. Ferhat Pașa a fugit, spre a-și scăpa capul.

Fărcaș aga stătu o clipă-două pe gânduri, apoi zise:

— Stai aci, că poate va trebui să te înfățișezi înaintea Domnului. Tu mergi de dă nițel ochii în gene, Maneo, că ai fost de rând ast' noapte.

Zicând acestea, aga plecă.

Stoica se simți deodată foarte turburat, la gândul că va trebui să se înfățișeze înaintea Domnului Țării. El începu a se plimba domol în sus și în jos, spre a-și mai liniști turburarea. Apoi căută să-și adune amintirile, spre a ști ce să răspundă la întrebările ce i se vor pune de Domn.

Ci Fărcaș aga se întoarse repede:

— Măria Sa vrea să te vadă! îi zise el. Înfațișează-te înaintea lui, după cuviință. Să vorbești fără teamă, căci Domnul nostru e bun la inimă. Îl știi tu! Hai!

Tânărul înghiți un nod ciudat, care i se așezase în gât. Apoi își făcu cruce. O tremurătură ușoară simțea din când în când în tot trupul și atunci picioarele i se tăiau parcă de la genunchi. Dar cu cât se apropia mai mult de locul unde se afla Domnul, cu atât devenea mai stăpân pe sine.

— Uite Domnul! șopti Fărcaș aga după câțva timp.

Sutașul se uită înaintea lui și-l recunosc din depărtare.

Sta în picioare, cu mâna stângă pe mânerul sabiei, cu dreapta în brâu. Era chiar în dreptul soarelui, cu spatele spre el și razele de lumină îi mărgineau în lături, cu un tiv de aur, căciula dorobăntească, fața, gâtul și umerii.

Stoica se opri o clipă, spre a privi țintă spre el.

— Ce-i? îl întrebă Fărcaș aga?

— Parcă-i un sfânt! șopti sutașul, cutremurat.

— Așa-i! zise aga, care nu băgase de seamă până atunci acel minunat joc de lumină.

Apropiindu-se de Domnul Țării, sutașul Stoica Dragomir se simțea ușor ca o pană și parcă nici nu atingea pământul. Iar când se văzu în fața lui, se opri drept ca un brad și privind în ochii lui, îi zise:

— Să trăiești, Măria Ta!

— Bine-ai venit, flăcăiaș! Ce veste ne aduci?

— Dau de știre Măriei Tale că în fruntea oștilor turcești stă astăzi Sinan Pașa.

— Auziți, boieri dumneavoastră? zise Mihai, Domnul Țării, către cei de lângă el.

Fața lui suptă și smolită arăta o desăvârșită liniște sufletească. Privirea-i senină trecu peste ei și se perdu în depărtare. Se întoarse puțin în bătaia soarelui și atunci un nasture de piatră scumpă dela o copcă a hainei lui, începu a fulgera deodată, ca într'o tresărire.

— Are oaste multă păgânul? întrebă Domnul

— Are destulă! răspunse Stoica.

— Are multe tunuri?

— Aproape suta!

— Cu podul cum stau?

— Au ajuns de mult în ostrovul cel mare. Acum încheie partea care vine până la cetate. Cred că azi-măine vor cerca să treacă, spre a pune stăpânire pe malul nostru.

— Au multe steaguri?

— Multe.

Atunci un boier bătrân, cu o fru-

moasă barbă albă, îndrăzni să spună:

— Cică au adus și steagul cel mare al lui Mahomed, cu care Turcii se cred nebiruiți.

— Numai de ar fi cât mai mare, ca să ne ajungă la toți de obiele, Vistier Dane, zise Domnul.

Bătrânul tăcu. Un boier roșcovan de lângă el, îl trase ușor de mânecă. Dar Mihai văzu mișcarea și uitându-se țintă în ochii celui ce o făcuse, îl întrebă:

— Nu-i așa, logofete Mirislău?

— Ba-i așa, Măria Ta! răspunse acesta încremenit.

Atunci Domnul se întoarse către Stoica:

— Cum te cheamă, voinice?

— Stoica Dragomir!

— Și ce ești în oaste?

— Sunt sutaș, spre a sluji pe Măria Ta!

— De azi înainte să știi că ești vătaf!

Un val cald de sânge îmbujoră deodată obrajii tânărului și ochii lui începură a-i juca în lacrimi. Îi venea să cadă în genunchi și să sărute mâna Domnului milostiv. El îndreptă spre Domn ochii lui scâldați în lacrimi și-i zise în chip de mulțumire:

— Să trăiești, Măra Ta!

Apoi, la un semn pe care i-l făcu Fărcaș aga, el se ploconi înaintea Domnului și plecă.

Mihai se întoarse atunci către un ofițer de curteni, căruia îi porunci:

— Să vină la sfat toți căpitanii mari de oști! Acuma!

Câțiva din cei de față plecară. Aceștia aduseră Domnului știrile ce veniseră în timpul nopții dela cetele de călăreți ce alergau ca niște năluci pe malul Dunărei și la deal și la vale de Giurgiu.

În curând căpeteniile oștilor venură la sfat, care se ținu sub un păr sălbatec.

Erau de față clucerul Radu Buzescu și fratele său, postelnicul Preda; apoi banul Mihalcea, banul Udrea Băleanul, banul Manta, spătarul Mârzea Vasile, Fărcaș aga, raguzanul Deli-Marco, generalul ungar Albert Király și polcovnicii de Cazaci: Chirecki, Bilețki, Ocesalski și Răstopcea.

— Păgânul va încerca să treacă azi-măine pe pământul nostru! începu Domnul.

Toată lumea să se afle ziua și noaptea în tabără, gata de bătaie în orice clipă. Străjile să fie schimbate mai des și cercetate pe mică pe ceas, iar cetele de călăreți să vegheze cât mai departe, căci păgânul e viclean și ne poate minți, prefăcându-se că trece în fața noastră, dar trecând cine știe pe unde, spre a ne înconjură.

— Așa e! făcură câțiva comandanți.

— E vorbirea să nu-l lăsăm să pună piciorul pe malul nostru! urmă Domnul.

— Să nu-l lăsăm! răspunseră căpitanii, scoțându-și puțin săbiile din teacă.

— Pentru aceasta, eu cred că e bine să nu ne arătăm deloc în vederea vrăjmașilor, ci să stăm pitiți pe după sălcii, până ajung în bătaia bună a săgeților. Și atunci să punem pe arcași să le scrie slove roșii pe trup.

— În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh! zise aga Fărcaș, aducându-și aminte de pe când fusese popă.

— Amin răspunseră ceilalți căpitani.

Sfatul hotărî apoi în toate amănuntele rânduirea oastei pe malul Dunării și comandantii plecară spre a da poruncile cuvenite.

A doua zi, prin revărsatul zorilor, Turcii se apropiau în mare taină de malul românesc. Ai noștri îi simțiră însă din vreme și Mihai trimise în grabă un crainic călare, spre a spune încă odată ca toată lumea să stea ascunsă de vederea vrăjmașului și nimeni să nu se miște din loc fără porunca lui.

Dar șgomotul ce venea depe apă se stinse încet-încet și în curând nu se mai auzi nimic. Mihai bănuia că Turcii ajunseseră la ostrovul unde era cetatea și se odihneau acolo, așteptând să se crape de ziuă, spre a năvăli apoi cu iuteală spre malul nostru.

Ai noștri nu dădeau nici un semn de viață. Malul Dunării părea pustiu. Dar pe după sălcii bătrâne, ostașii lui Mihai Viteazul așteptau cu nerăbdare ivirea dușmanului.

Când începu a se lumina de ziuă, luntrile turcești eșiră de după ostrov și se îndreptară spre malul nostru.

În curând ele ajunseră în bătaia săgeților.

Domnul făcu atunci un semn și arcașii începură a săgeta. Un ramăt grozav aprinse într-o clipă văzduhul: Turcii răniți urlau de durere, cei neatinși răcneau de turbare.

Ienicierii începură a trage din arcebuze, dar gloanțele lor de plumb nu ajungeau până la mal, ci cădeau în apă, ca o răpăială de piatră.

Cu toate acestea ei înaintau.

Mihai trimise vorbă arcașilor să „scrie“ mai iute și săgețile lor se îndesiră. Ele treceau sbârânăind prin văzduh, ca niște bondari nevăzuți.

Loviți din ce în ce mai cu putere, Turcii stricară după câțva timp rânduiala luntrilor. Unii din ei se prăvăleau în apă ca niște bușteni. Alții se aruncau în Dunăre, cercând să se adăpostească de săgeți pe du-

pă luntri. Dar cei rămași în ele îi goneau cu cângile ori cu vâslele. Câțiva se aruncară în apă, înnotând spre malul românesc, cu iataganele în dinți. Dar pe aceștia săgetătorii noștri îi scufundară cât te-ai șterge la ochi.

Mulți răniți căzură din luntri, înroșind apa cu sângele ce șiruia din rănile lor. Unii din ei se prindeau cu mâinile de uzne, aplecând luntrile spre ei, gata-gata să le răstoarne. Și atunci o lovitură de iatagan reteză mâinile încleștate de spaima înnecului.

Luntrile dau una peste alta se ciocneau, se suceau, se îngrămădeau, se amestecau, se împiedecau una pe alta.

Atunci Mihai făcu semn tunarilor și aceștia ochiră atât de bine, încât a treia ghiulea nimeri în plin. Câteva luntri începură a lua apă și se scufundară; celelalte se desfăcură din vâlmășag și începură a se departa cu grabă de malul românesc.

În curând Dunărea se curăți de ele și marele vizir Sinan Pașa află cu scrâșnire din dinți că întâia lui încercare de trecere pe pământul nostru se prăbușise, cu pierderea multor ostași de-ai lui.

A treia zi, Turcii nu se mai arătară.

Dar a patra zi încercară din nou să treacă, apărați de cetatea din ostrov, care începuse a fumegea de-dimineată din tunurile ei.

Și această încercare fu respinsă de ai noștri.

Două zile de vară mai trecură la mijloc, lungi ca doi ani, crescând curajul Românilor.

Ci în ziua care le urmă, când soarele trecuse de răscrucile cerului, ai noștri băgară de seamă că Turcii se îngrămădeau ca o negură în ostrovul cetății. Cinci corăbii mari se lăsau domol spre țărmul nostru.

Domnul porunci tunarilor să fie gata. Apoi chemă la el pe Banul Mihalcea și pe clucerul Radu din Buzzești.

— Bănuesc că Turcul ne minte! le zise el. Prea se arată așa în vederea noastră, de parcă ar vrea să ne spună: luați seama, că pe aici vreau să trec. Au plecat gonacii?

— Au plecat de aseară! îi răspunse clucerul Radu.

— A plecat și Popa?

— A plecat prin zori!

— Să vedem ce are de gând să facă păgânul! zise Mihai, privind spre ostrov.

Turcii lărmuiau acolo ca nici odată. Unii sbierau la ai noștri, trăgeau din arme de foc, trimiteau câte o săgeată, pe când robii cărau grinzi și lemnărie, iar meșterii svârleau în grabă porunci aspre și scurte.

Și deodată fața apei se acoperi de luntri.

De astă dată ostași lui Sinan Pașa așezaseră de jur-împrejurul luntrilor dulapi de brad, spre a fi apărați de săgețile Românilor.

Când luntrile ajunseră ca la vreo trei sute de pași de mal, cele douăsprezece tunuri ale lui Mihai începură a tuna deodată asupra lor și le sparseră curând rândurile. O ghiulea isbi catargul uneia din cele cinci corăbii, alta o lovi în coastă.

Turcii începură a arunca dulapii în apă și a sări după ei, plutind cu ajutorul lor pe la adăpost de luntri. Atunci arcașii intrară în luptă și săgețile lor măriră spaima Turcilor.

Un călăreț veni în acea clipă în goana calului și dete o scrisoare Domnului. Acesta o desfăcu liniștit și ceti :

Măria Ta,

Păgânul a trecut Dunărea cu o parte din oaste, așroape de gura Argeșului, și vrea să ne înconjoare.

În josul scrisului o mică pecetie rotundă, pe care se vedea o mână cu un hanger și deasupra acestuia un nume scris greșit: *Fraș*.

El puse scrisoarea în sân și nu zise nimic.

Bănuiala lui era deci adevărată. Acum nu se mai putea aține în calea Turcilor la podul dela Giurgiu, căci el nu putea ocoli primejdia înconjurării, neavând decât foarte puțină oaste.

Turcii fură împrăștiați și de astă dată.

Soarele se pleca spre asfințit, când cea mai de pe urmă luntre a lor apucă pe după ostrov.

Atunci Mihai chemă căpeteniile oștilor și le spuse :

— Turcii au trecut Dunărea mai la vale, cu un steag de oaste. Faceți toate pregătirile de plecare. În amurg ridicăm tabăra și pornim în taină, dar cu cea mai desăvârșită rânduială, căci nu ne amenință nici o primejdie deocamdată. Unde-i moș Simion ?

— E'n tabără ! zise clucerul Radu.

— Să vină 'ncoace !

Un moșneag veni în curând și îngenuchie înaintea Domnului.

— Ridică-te moșule ! — îi zise acesta.

Iar când îl văzu în picioare, îi vorbi astfel :

— Măine ori poimăine păgânii vor trece pe pământul nostru. D-ta să te afli în calea lor și să le spui că suntem câtă frunză și iarbă, că avem călăreți îmbrăcați în fer și peste o sută de tunuri.

— Așa voi spune, Măria Ta ! — zise moșneagul, care sărută mâna Domnului și plecă.

Soarele sfîntise în acest timp și în depărtatele singurătăți cerești începură a se aprinde stelele.

Mihai își pironi câteva timp privirea în fundul zării spre miază-noapte. Apoi zise :

— Nu mai vine oastea Craiului Jigmon Bator !

Și însoțit de căpeteniile micei lui oștiri, porni spre tabără !

Iar când totul fu gata, el dădu porunca de plecare și rândurile de ostași se clătinară și se rânduiau pentru marș: căpitanii în frunte, călărirea în urma lor, pedestrirea la stânga și la dreapta ei.

Mihai se mai uită odată în urmă și văzu în depărtare cerul roșu : satele românești, părăsite de locuitori, ardeau.

El sugrumă în gâttej un oftat adânc și întoarse calul în loc. Apoi, în fruntea oștilor, porni mai departe spre miază-noapte.

Din când în când câte o stea căzătoare se pierdea în nemărginire, însemnându-și drumul cu câte o linie de foc pe cer.

A doua zi achingii cari trecuseră Dunărea mai la vale, se apropiară cu mare băgare de seamă de focul unde fusese tabăra lui Mihai și încredințându-se că acesta plecase, începură a chiui, cuprinși de o sălbatecă bucurie.

Până'n seară podul fu încheiat, iar în ziua de 10 August 1595 marele vizir Sinan Pașa, trecu împreună cu generalii lui, în fruntea oștii turcești pe pământul românesc.

Se așeză apoi la capul podului și privi cu mândrie la oastea ce venea în urma lui.

Trecură întâi spahii vestiți, oaste de călărime aleasă, înarmată cu lănci ce scânteiau în soare, apoi spahoglanii și silihdarii după cari urmau ienicerii călări de Damasc. Beșlii, Deliii și Achingii, încheiau șirurile călărimei.

Veni apoi rândul pedestrirei din care trecură întâi ienicerii, înarmați cu archebuze și hangere; apoi șegbanii și culcardașii cari purtau pistoale și iatagane și la urmă trecură azapii, seimenii și sarchierii din cari unii aveau arcuri, alți puști, toți iatagane.

Și după ce se scurse și pedestrirea, se înșiruiră topcii cu tunurile lor.

Sinan Pașa rânjea.

El își întoarse privirea dela căruțele ce începuseră a durui pe pod și trăgându-se mai deoparte, chemă la sfat pe căpeteniile oștilor. În curând se înfățișară înaintea lui: Hassan-Pașa, beilerbeul Rumeliei, vestit prin isprăvile lui în războaiele din Persia și din țara ungurească; Mahomed — Satârgi-Pașa, despre care se spunea că omorise într'o bătălie

mai mulți vrăjmași numai cu satârul, fiind de pază lângă Sultan; Hussein-Pașa, beul Nicopolei; Mustafa-Pașa, feciorul lui Aias-Pașa; Kidr-Pașa, beilerbeul Capadochiei; Giafer-Pașa; pașa de Caramania și Mehmed-bei care nu era altul decât fostul Domn muntean Mihnea, scoborîtor din Vlad Țepeș și care lepădându-și de frica morții legea creștinească și turcindu-se, venea acum cu oastea Păgânului asupra țării în care dormeau somnul de veci strămoșii lui.

Se hotărî ca în avantgardă să meargă Mahomed-Satârgi-Pașa ca unul ce era ales beilerbei al Munteniei, însoțit de Mihnea Turcitul care știa mai bine drumurile și limba țării.

Lui Hassan-Pașa i se dete comanda ariergardei iar beul de Salonic și cel de Nicopol primiră poruncă să păzească podul.

Puhoiul turcesc curse necontentit vreme de două zile pe pod.

După ce lăsă oastei lui un scurt răstimp de odihnă, Sinan Pașa dete porunca de plecare și călărirea ușoară porni în avantgardă. La câteva timp după ea plecă și grosul armatei.

Și în coada oastei se înșiruiră căruțele cu poveri și cămilele înalte.

Un nor de praf se ridică în curând în văzduh, însemnând drumul oștilor păgâne, ce veneau să prăpădească țara noastră.

II

Plecând dela Giurgiu, oastea lui Mihai merse toată noaptea învăluită în liniște și în întunec.

I se lumină de ziuă între Stoenesti și Hulubești pe dealurile ce străjuesc malul drept al râului Câlâniștea, unde poposi puțin.

Aci o întâmpinară cetele de gonaci ce fuseseră trimise de veghe, în ajunul plecării, pe malul Dunării împreună cu Fărcaș-aga care se și înfățișă înaintea Domnului.

— Ce veste, popo ? îl întrebă Mihai.

— Bună, Măria Ta !... Adusei și eu un sac de lubenițe.

— Nu-ți mai lași obiceiul ! — zise Domnul, care stia că lubenițele aduse de aga Fărcaș nu erau altceva decât capete de turci.

— Pân'oi închide ochii, Doamne !

Apoi fostul popă începu a povesti cum s'a tras cu meșteșug din calea vrăjmașilor, cum i-a însoțit pe de lături la oarecare depărtare, fără ca ei să bănuiască nimic și cum prin amurg a căzut în coasta lor, dându-le câteva săbii.

— Dar cum ai scăpat de ei ?

— I-am mințit cu gonacii mei sprinteni pe cărări întortochiate, am răslețit din ei o ceată pe care am

băgat-o în niște mlaștini și m'am mistuit în pădurea Vlășiei.

Mihai îl bătu pe umeri zicându-i:

— Și de rândul ăsta mi-ai făcut ispravă bună, agă!

Apoi dădu porunca de plecare.

Oastea coborî spre Câlniștea pe care o trecu pe un pod de lemn. Apoi străbătu pe alte poduri peste viroagele și smârcurile ei, iar în apropiere de Hulubești, lăsă la stânga drumul mare ce ducea la București și apucă la dreapta, cam spre răsarit.

Apele Câlniștei apropiindu-se de cele ale Neajlovului în această parte de loc, lăsau din revărsarea lor niște mlaștini pline de sălcii, de stuf, de papură și țiperig. Peste aceste mlaștini era o umplutură de pământ întărită pe alocuri cu nuele împletite și sprijinite de proptele.

Oastea lui Mihai se înșirui pe acest drum îngust care ducea până la Neajlov. Apoi trecu această apă pe un pod de lemn și stăbătând o raște de copaci prin mijlocul căreia șerpuia un drumeac de țară, ajunse la Călugăreni.

Mihai cunoștea aceste locuri de când se repezise în calea Tătarilor în iarna trecută. Dar atunci pădurea era fără frunze și copacii lăsau între ei luminșuri adânci iar smârcurile erau înghețate tun.

El făcu ochii roată și cuprinse în ei întreaga priveliște.

Coborînd cam dinspre miază noapte, Neajlovul își creștea la apus de Călugăreni apele sale cu o parte din cele ale Câlniștei, apoi se încovoia spre răsărit curgând la câteva sute de pași de un alt braț al Câlniștei, pe lângă poalele dealurilor pe care se prăvălea pădurea Vlășiei.

De amândouă părțile drumeacului ce trecea prin Călugăreni se ridicau dealuri împădurite care se apropiiau unul de altul înspre Neajlov lăsând între ele un fel de trecătoare dar se îndepărtau în spre Argeș ca două limbi de foarfeci deschise.

Mihai văzu ca'n scăpărarea unui fulger că dacă oastea lui Sinan Pașa ar veni pe acest drum, ea ar fi nevoită să se subțieze după el și ajungând prin aceste locuri, nu și-ar putea desfășura toate puterile ei, pe când oastea românească i-ar putea eși în cale fiind ferită de învăluirea aripelor și apărută de smârcuri și de ape.

El nu spuse nimic celor ce'l însoțeau dar își zise în gând:

— Strașnic loc de bătaie!

Până a nu porni din Călugăreni, măsură din ochi depărtarea dintre dealuri și se gândi la rânduirea oștii pentru bătălie.

Apoi dând pintoni calului, zori la drum...

Oastea urcă o culme de deal și pe la amiază sosi la Copăceni unde Mihai porunci că se așeze tabăra și să se lase oamenilor odihna cuvenită.

El nu se odihni însă.

Punând între el și vrăjmaș cale ca de două zile, începu a se gândi în liniște la ceea ce trebuia să facă.

Din locul unde avea tabăra, el se putea repezi cu cete sprintene de gonaci spre a lovi pe Turci la trecerea lor peste Argeș, ori pe unde ar fi voit ei să treacă această apă, în drumul loc spre București. Dar el își da bine seama că ori cât de norocoase ar fi fost fulgerătoarele lui izbiri, ele nu puteau răpune oastea de o sută de mii de oameni cu care venea cumplitul Sinan-Pașa.

Neputându-se măsura cu vrăjmașul în câmp deschis, nu-i rămânea altceva de făcut decât să se dea la o parte din calea lui și să se tragă spre munți în așteptarea oștilor de ajutor pe care i le făgăduise de multă vreme spre ajutor Craiul Ardealului. Dar această retragere fără luptă în fața păgânului ar fi mărit îndârjirea unora din boieri cari începuseră a cârți pe furiș împotriva lui.

Și cine știe când i-ar fi venit mult așteptatele oști dela Craiul Ardealului căci acesta găsisse cu cale să-și serbeze tocmai pe atunci nunta lui cu printesa Maria Cristina, fiica arhiducelui Carol din Graz...

...Toată noaptea el se sbătu în gânduri și mai nu dormi.

Iar a doua zi, pe la prânzul cel mic, chemă pe Farcaș-aga și pe căpitanul Coscea.

Cei chemați se înfățișară îndată.

— Ascultă, popo! zise Mihai către Farcaș

— Ascult, Doamne!

— Alege-ți câteva cete de gonaci cu nările cailor spintecate și coboară la Călugăreni. De acolo treci spre Hulubești, ferit de orice vedere și cercetează cu ochiu ager drumul mare ce vine dela Giurgiu prin Șerpătești. Cum zărești dușmanul, piei din fata lui ca o nălucă și vezi unde poposește pe seară.

— Să nu-i dau nici o sabie, Măria Ta?

— Doamne fereste!... Nici să nu bănuiască el că-l pândești.

— Am înțeles! — zise fostul popă, înăbușind un oftat ce i se ridicase în gât.

— Mergi cu Dumnezeu! — îi spuse Mihai.

Atunci Domnul se întoarse către căpitanul Coscea.

— Ia-ți două-trei sute de pedestrași și coboară pe malul Argeșului până la gura Neajlovului. Ajungând acolo, treci această apă și intră în pădurea Vlășiei, cercetând drumul

Olacului ce vine dela Giurgiu prin Pietrele. Ai auzit ce am spus lui Farcaș!

— Am auzit! — răspunse căpitanul.

— Fă la fel! Dacă însă nu zărești vrăjmașul până se înserează, rămâi în pădure. Veghează acolo toată noaptea și mâine până la prânzul cel mic. Dacă nu-l zărești nici până atunci, te întorci în tabără.

Căpitanul salută și plecă.

În curând iscoadele porniră, fiecare pe drumul ei.

Iar Mihai, simțind nevoia de a fi singur, încălecă și ieși din tabără.

Se îndreptă spre Argeș și o luă apoi pe malul apei la deal.

Peste câmpul pustiu soarele vărsa un potop de lumină care îmbăta greerii, făcându-i să cânte. Osiga răscoaptă își scutură spiculețele iar florile de cicoare păreau a râde la soare. Rochița rânduncii întindea micile ei cupe spre a primi darul de lumină, ca pe o împărțășanie.

De jur împrejur, la oarecare depărtare, apa morților tremura necontenit în bătaia soarelui. Deși nu adia nici un vânt, undele ei amăgi-toare păreau a fierbe fără încetare, frământate de o putere nevăzută care nu le da nici o clipă răgaz.

Singurătatea locului priia sufletului cum prierste drumețului obosit umbra goasă a unui pom ce-i răsare în cale pe arșița unei zile de Cuptor.

Mihai începu a-și depăna în minte scurta și amărita lui domnie în care nu împlinise încă bine doi ani.

De și fusese cerut de boierii țării, a trebuit să cumpere cu multe pungi de aur tronul pe care Turcii — în nesăturata lor lăcomie de bani — începuseră a-l scoate la mezat dela un timp încoace. Cămătarii străini se abătură ca un nor de lăcuste flămânde asupra țării secătuite spre a stoarce din ea și datoriiile făcute de el spre a cumpăra tronul și cele făcute de Domnii dinaintea lui iar ienicerii îndrășneți și gălăgioși, din cari unii învăteau felurite negustorii, intrau fără nici o șfială în conacul domnesc, batjocorind străjile, sperind odraslele Domnului, amenințându-l chiar pe el.

Un an de zile a răbdat fără de legile lor, nădăjduind că va veni o zi în care să le plătească așa cum doorea el.

În acest timp împărații creștini își trimiteau unul altuia scrisori petcătuite și Papa dela Roma se sbătea să facă o înțelegere între ei spre a-i ridica pe toți cu oaste împotriva Păgânului.

Mihai așteptase ca solii împăraților din apus și ai Papei să vină și pe la el. Dar așteptarea lui fu zadarnică. Solii fură abătuți din drumul lor și Mihai bănuî că aceasta o făcuse numai Sigismund Bathori

care ținea să facă din el un supus al lui spre a se arăta mai puternic în ochii Papei și ai împăratului nemțesc cu care avea multe de pus la cale.

Fără de nici un ajutor de nicăieri și ne mai putând suferi stricăciunile pe care turcii le făceau în țară, Mihai se jertfi pe sine și încheind cu craiul Ardealului un legământ ușor, primi dela el o mână de oști de care avea grozavă nevoie.

La un an după urcarea sa pe tron într-o zi mohorită de Noembrie, el strănse pe toți turcii din București la casa viestierului Dan sub cuvânt că vrea să le plătească și oastea lui îi măcelări pe toți.

Apoi fără a pierde vreme, ea se repezi la vadurile Dunărei, arse razelele și lovi cetățile turcești.

Păgânul care începuse cam pe atunci din nou războiul cu nemții, trimise în grabă oști care să stingă pârjolul ce se încinsese la hotarul lui dinspre noi. Dar Mihai ieși în cale și le sfărâma, curățind apoi tot malul Dunării de turci.

Atunci, lăsând toate la pământ, Turcii se hotărâră să sfârșească odată cu acest vrăjmaș de temut și să prefacă țara în pašalac.

Mihai fu înștiințat din timp de primejdia ce-l amenința și ceru grabnic oști de ajutor dela Bathori. Dar acesta-i trimise vorbă că trebuie să facă alt legământ.

El îi trimise soli imputerniciți cari îl scăzură față de craiul Ardealului și pentru foloasele lor, vânzându-l de brazdă.

Pe la sfârșitul lui Mai, George Palatici, Banul Lugojului, veni în țară spre a-i lua jurământul.

Ferhat Pașa plecase pe atunci din Constantinopol și își aduna oștile la Adrianopol. Mihai fu deci nevoit să jure și el jură, scrâșnind din dinți.

Păgânul porni spre Dunăre și Domnul își trimise atunci familia în Ardeal.

Ferhat ajunse la Rusciuc și se apucă de facerea podului dar oștile de ajutor nu mai soseau. În loc de oști Bathori îi trimise stolnici care să-l cheme la nuntă. Mihai îi trimise prin stolnicul Stroe Buzescu și comisul Radu Calomfirescu daruri scumpe, urări frumoase și vestea că turcii sunt la Dunăre. Credea că cel puțin acum Craiul Ardealului se va deștepta și va trimite oștile trebuitoare.

Așteptare zadarnică.

Sinan trecuse în țară, era în drum spre București și oștile din Ardeal nu mai veneau.

Toate acestea se perindară cu iuteală prin sufletul lui Mihai. El se vedea singur în fața primejdiei.

Fără nici un ajutor dela oameni, cu țara supusă, aproape părăsit de o parte din boieri, el își ridică privirea spre cer și oftă prelung: Doamne!

Descălecă apoi și petrecând pe după braț frâul fugarului, se descoperi.

În câmpul pustiu și înecat în lumina soarelui de August, el se rugă:

— Doamne, Dumnezeule, carele ești în ceruri, coboară-ți privirea ta milostivă asupra păcătosului și amărâtului rob ce-și pleacă smerit fruntea înaintea ta.

Doamne, Dumnezeule, de lângă butucul de tăiere mi-ai scăpat capul prin minunea ta. Intinde și acum mâna ta binecuvântată deasupra capului meu și cu puterea ta nemăsurată izbăvește oropsita mea țară de vrăjmași.

Apoi se închină și sărută iconița Maicii Domnului pe care o purta în sân.

Și, încălecând, se întoarse în tabără.

Prin amurg Fărcaș-aga aduse vestea că Turcii vin pe drumul cel mare și că o parte din călărimea lor ușoară a și poposit în Călugăreni.

Mihai simți o tainică înfiorare de bucurie și ca la lumina unui fulger văzu că planul lui se poate isbândi.

Dar el își da seama că trebuia să lucreze repede spre a atrage pe Sinan unde vroia el, căci altfel păgânul și-ar fi urmat drumul spre București lăsând Călugărenii la dreapta.

Și odată ce ar fi scăpat de prin aceste locuri, el îi amenința chiar retragerea spre munți.

— O fi aici unгурul? — întrebă Mihai.

— Cred că e'n cortul lui! — răspunse Fărcaș-aga.

— Haidem la el!... Ori nu: cheamă-l nițel până la mine.

Fostul popă se repezi unde fusese trimis dar după câțva timp se întoarse gâfâind.

— Măria Ta!

— Ce-i, agă?

— Nu e bine.

— De ce?

— Vistierul Dan e în cortul unгурului.

— Ei și?

— Cred că vrea să-l cumpere.

— I-ai auzit vorbind ceva?

— N'am auzit nimic căși șopteau.

Mihai rămase multă vreme pe gânduri. Apoi un singur cuvânt țâșni ca un șuer din gura lui:

— Șarpele!

Dar fostul popă nu înțelese pe cine biciuise cu acest cuvânt: pe Albert Kiraly sau pe vistier.

Intr'un târziu Domnul păru a se trezi ca dintr'o aromire și zise:

— Agă!

— Porunca, Doamne!

— La miezul nopții să am gata cinci sute de călăreți aleși. Dă de știre și clucerului Radu.

— Am înțeles.

— Noapte bună!

Și Mihai dădu să intre în cort. Dar Fărcaș-aga îl opri cu un singur cuvânt:

— Doamne!

— Ce-i popo? — îl întrebă Mihai.

— Să mă iei și pe mine!

— Te iau! Te iau! Du-te!

Fostul popă plecă liniștit, iar Domnul intră în cortul lui.

Se lungi pe o blană și începu a se gândi. Hotărîse lupta pe a doua zi vroia s'o înceapă după miezul nopții printr'o năvală asupra călărimei ușoare ce tăbărise la Călugăreni. Turcii de aici fiind puși pe fugă, ar da îndată de știre lui Sinan-Pașa de primejdia ce-l amenință din coaste și l-ar face să se îndrepteze spre aceste locuri. Odată lupta începută la Călugăreni, oastea Păgânului nu se putea desfășura cu toate puterile ei ci trebuia să se subțieze, după loc.

Și atunci, cu Dumnezeu înainte!

Dar gândul lui se întorcea din când în când la vistierul Dan și la Kiraly. Ce vor fi pus ei la cale în taină? Veni-va unгурul la bătaie ori își va ridica oastea și va pleca?

El cumpăni în minte toată primejdia ce-l aștepta și văzu că mult mai bine e să-i iasă în cale decât să fugă de ea.

Se gândi apoi cum să-și împartă oastea și cum s'o rânduiască pentru bătălie.

Apoi eși din cort spre a se mai răcori.

Tabăra dormea.

Dar un zgomot se simți lângă cortul lui și Mihai se opri din mers. Două umbre se deslușiră în curând din înuneric și se apropiară de el. Erau doi cerbi crescuți pe lângă conacul lui și care nu se îndepărtau de Domn.

Dobitoacele veniră chiar lângă el și Mihai simți pe mâini răsuflarea lor caldă. Din când în când coarnele lor se ciocneau ca niște lemne uscate.

Multă vreme stătu Domnul acolo, mângâindu-i pe amândoi. În ajunul unei bătălii în care putea să cadă, sufletul lui se umplu de milă pentru aceste ființe necuvântătoare care veneau iubitoare lângă el.

Apoi se uită pe cer și văzând de pe stele că e târziu, intră în cort și-și puse zaua de luptă.

Prin fierul nopții, Fărcaș-aga se înfățișă în cea mai mare taină înaintea lui și zise:

— Gata!

— Haidem! — răspunse Mihai, făcându-și cruce.

Călăreții eșiseră din tabără cu clucerul Radu și așteptau mai de-o parte.

Calul lui Mihai necheză și Domnul îl bătu ușor pe gât, iar Fărcaș șopti :

— Semn bun, Măria Ta !

— Doamne-ajută ! — zise Mihai, zînd la drum.

În curând ajunseră la călăreții adunați afară din tabără și clucerul Radu veni lângă Domn. Hotărîră ca roatele de călăreți să se despartă în trei părți când vor ajunge la locul unde se găseau turcii, așa încât aceștia să nu aibă decât un singur drum de fugă : cel pe care veniseră. Lovitura trebuia dată în același timp de toți și anume atunci când Fărcaș aga care fusese rînduit la aripa stîngă, va da semnalul : un strigăt de ciuhurete.

Porniră spre Călugăreni prin iarba înaltă care fâșăia ca o apă.

Când se apropiară de sat, se opriră și ascultară cîtva timp. Nu se simțea nimic. Un foc care trăgea să moară, arăta locul unde se găseau păgânii.

Mihai șopti ceva celor doi comandanți ce-l însoteau și aceștia se întoarseră spre călăreți. Cetele se rupseră dela mijloc și apucând una la dreapta și alta la stînga, se desfăcură ca două aripi de năvod. Din fiecare aripă se desprinseseră apoi cîteva roate care se adunară la mijloc. Mihai se așeză în fața lor și porni drept înainte. Clucerul o luă la dreapta; Fărcaș la stînga.

În curând nu se mai văzură unii pe alții. Mihai care ajunsesese lângă tabăra turcească se opri. Cîtva timp se scurse în cea mai mare liniște. Apoi un strigăt de ciuhurete sfășie văzduhul.

Atunci Mihai porunci :

— După mine, copii !

Și dînd pînteni calului, intră ca o furtună în tabăra turcilor, sfășie cu sabia un cort și începu a lovi. Călăreții lui se aruncară ca lupii și săbiile lor făcură să vâjâie văzduhul.

Iar din depărtare se auzea înfiorătorul strigăt al lui Fărcaș-aga :

— Ucide ! Ucide !

Zăpăciți, speriați, îngroziți, turcii nici nu se mai apărau, ci culcați pe cai fugeau cît puteau spre Hula-bești. Ai noștri îi goniră cîtva timp, apoi se întoarseră și porniră spre tabără.

Fărcaș-aga era foarte vesel și zise :

— Stricarăm somnul oamenilor !

Mihai răspunse :

— Neam de ciobani neciopliți.

Apoi se uită spre răsărit.

Luceafărul de ziua tremura în scînteierea lui neconținută, iar cîteva stele mari păreau că zboară spre el ca niște păsări de aur.

Când ajunseră în tabără, călăreții povestiră cele întîmplate și ostașii începură a chiui de bucurie.

Mihai dădu în curând poruncă de plecare și, când se crăpa de ziuă, porni cu toată oastea spre Călugăreni.

Pe drum, lasă pe Albert Király după un colț de pădure cu o parte de oaste, dîndu-i și două tunuri. El trebuia să stea acolo neclintit, ferit de vedere și să intre în luptă când îi va trimite vorbă Domnul.

În fruntea celor opt mii de oameni ce-i mai rămăsese, Mihai se lăsă spre Călugăreni, trecu dincolo de sat și își așeză oastea pentru bătaie pe două linii depărtate între ele ca de vre-o două sute de pași. Intr'amîndouă liniile călăreția era la mijloc, iar pedestrișea la aripi, ascunsă pe după copaci, la poalele pădurii. În linia întăia se aflau : la mijloc banul Manta și clucerul Radu cu călărime românească înarmată cu arme de foc și cu săbii; în dreapta lor, polcovnicul Bilețchi iar în stînga, Ocesalski; la aripa dreaptă armașul Radu cu pușcași și săgețatori; la cea stîngă Fărcaș-aga cu pedestrași armați cu țepuși și topoare. În linia a doua se găseau : la mijloc spătarul Mârzea Vasile, banul Mihalcea și postelnicul Preda; în stînga lor, polcovnicul Chirețki, iar în dreapta Răstopcea; la aripa dreaptă, Deli-Marcu în fruntea măciucarilor lui năprasnici; la aripa stîngă, vătaful Stoica Dragomir cu cîteva cete de țepușari și cosași.

Înainte liniilor de ostași fură așezate cele zece tunuri ce mai rămăsese

Astfel rînduită, oastea lui Mihai aștepta pe Turci, cari se arătară pe la prînzul cel mic.

Vrăjmașii trecură în curând Neajlovul și se revărsară spre Călugăreni.

Când ajunseră în bătaia bună a tunurilor, Mihai scoase sabia și scrise cu ea o cruce în văzduh. Atunci ostașii lui strigară de trei ori numele lui Isus și tunurile începură a bubui.

Loviți pe neașteptate, Turcii se opriră din mers și se rînduiră în grabă pentru bătaie : spahiii la mijloc, ienicerii la aripi.

Mihai băgă de seamă că ei nu aveau tunuri și porunci tunarilor lui să iuțească focul. Apoi, dînd porunca de înaintare, trimise vorbă pușcașilor și arcașilor să intre în luptă.

Dar Turcii se desmeticiseră în acest timp. Ienicerii începură a trage din archebuze, pe când spahiii porniră ca o furtună asupra călărimei lui Mihai, care le ieși înainte.

Cele două valuri de călăreți se apropiară și în curând se ciocniră cu atîta putere, încât caii se ridicară

pe alocuri în două picioare. Săbiile începură a scînteia, țesând un fulger de-alungul liniei de bătaie și văzduhul se umplu de răcnet și de vaiete.

Pedestrișea ajunsesese și ea piept la piept și bătaia începu furioasă.

Măciucarii lui Deli-Marcu, așezați la aripa dreaptă, sfărâmau ca niște mistreți tot ce le ieșea în cale și începură a frînge încet-încet aripa stîngă a Turcilor. Ienicerii din această parte fură dați îndărăt. Dar alte șiruri de păgâni se revărsară și întăriri această aripă.

La aripa stîngă, Fărcaș-aga răcnea cît putea : ucide ! ucide ! și se repezea unde era măcelul mai groaznic. Mustățile i se zbârliseră și mai mult, iar ochii îi ardeau în cap ca la draci. Pedestrașii lui, armați cu topoare și țepuși de corn, îmbrăcate în fier la vîrf, rupseră în curând aripa dreaptă a Turcilor și începură a chiui sălbatec. Prin spărtura făcută intrară cosașii, cari pustiau.

Mihai porunci atunci polcovnicului Ocesalski să izbească pe acolo în coastă pe spahii, pe când clucerul Radu și banul Manta îl loviră cu putere în față.

Tăiați din două părți, călăreții lui Sinan se rupseră în mai multe cete, care luptau cu cerbicie. În curând însă, alte roate de spahii veniră în ajutorul lor și ei își putură închea o nouă linie de bătaie.

Un pașă viteaz, înmuiat în fir, eși înaintea ei, căutând cu dispreț spre ai noștri. Clucerul Radu dădu pînteni calului și se repezi spre el. Ajunși față în față, cei doi vrăjmași se măsurară o clipă din ochi ca spre a-și da seama fiecare de puterile celui lalt. Apoi Turcul lovi. Greaua lui sabie făcu să geamă văzduhul. Dar ea izbi în gol, căci clucerul Radu făcu o săritură sprintenă cu calul și trecând într'o clipă în stînga Turcului, îl doborî dintr'o lovitură năprasnică.

Călăreții clucerului chiuiră și se repeziră spre spahii.

Mihai priveghea cu băgare de seamă mersul bătaiei, trimițînd ajutoare unde linia era mai primejduită, îmbărbătîndu-și neconținut oamenii.

Un sentiment ciudat se născuse în sufletul lui : toate i se păreau schimbate la față. Cerul era mai albastru, mai aproape de pămînt, plin de un înțeles pe care nu-l prinsese până atunci. Soarele părea că se oprise din drumul lui spre a privi măcelul de pe pămînt. Văzduhul ducea pe undele lui nevăzute adieri de strălucire dulci ca un cântec de leagăn. Copacii sopteau din frunze povești de demult, iar pămîntul gemea din adîncuri, coprins de o durere haină.

Și deodată se uită țintă înspre aripa dreaptă a oastei lui. Pe muchea unui deal, chiar în marginea pădurii, cei doi cerbi îmblânziți ai lui priveau și ei la bătălie, stând liniștiți unul lângă altul.

Ci lupta urma cu o neînduplecată furie sub ochiul de foc al soarelui dogoritor. Biruința nu se pleca în nicio parte.

Dar când sta soarele în răscuricile cerului, tunurile turcești începură a trăsni asupra Călugărenilor.

Mihai le află în curând locul: cele mai multe erau așezate pe dealul Uzunului și trăgeau peste Călniștea și peste Neajlov; câteva trecuseră această din urmă apă și se apropiaseră bine de Călugăreni.

Tunarii lui răspuseră cu iuțeală, dar tunurile lor nu se puteau măsura în bătăie cu cele turcești și după câțva timp tăcură.

— Să tragă tunurile! — porunci Mihai.

Dar cel trimis cu această poruncă, se întoarse în grabă cu vestea că mai marile tunurilor a fost rănit și Domnul văzu în curând pe căpitanul tunurilor oastei, dus de patru ostași pe o dulamă, galben la față ca un mort, cu ochii închiși și plin de sânge.

El se apropie de rănit și-i spuse câteva prietenești cuvinte de îmbărbătare.

Mai în același timp, tunurile românești detunară și acesta deschise ochii. Apoi șopti ceva, dar Mihai nu auzi de huietul bătăliei. El plecă urechea spre rănit, care se ridică puțin și-i spuse:

— Păzește bine tunurile, Doamne.

Sfârșit de efortărea făcută, Bako gemu prelung și leșină.

Mihai se uită spre Neajlov și văzu puhoiul turcesc curgând fără încetare spre Călugăreni.

Bătălia cea crâncenă abea acum începea și oastea lui era obosită.

Gândul îi zbură într-o clipă spre Albert Király și aceeași întrebare chinuitoare se ridică în mintea lui; veni-va Ungurul la bătăie? Ori va fi plecat?

O flacără mare i se aprinse deodată în spate și din ea porniră fiori fierbinți cari îl săgetară până în vârful degetelor. Această întrebare se înfigea în sufletul lui cum se înfige căpușa în piele.

El se uită spre colțul de pădure după care lăsase pe comandantul ungar dar nu zări nimic. Depărțările pustii erau acoperite de un giulgiu tremurător țesut din răsfrângerea strălucitoarei lumini a soarelui de August.

Cumplitul măcel îi chemă însă privirea în altă parte.

Mihai văzu azapii îndreptându-se

spre aripile liniei de bătăie și bănuia că în urma lor vin ienicerii.

Spahii dela mijloc se desfăcură deodată în două aripi, care se îndepărtară cu iuțeală una de alta și printre ele năvăliră ienicerii călări de Damasc. În urma acestora veneau silihdarii, cari aduceau cu ei steagul cel mare ale cărui fâlfâiri păreau îndemnuri la luptă.

Aripile oastei lui Mihai nu se clintiră din loc. Ele opriseră năvala azapilor și-i măcelăriră.

Dar peste leșurile azapilar, ienicerii veneau urlând ca fiarele turbate. În același timp, ienicerii călări de Damasc, întăriți cu spahii veniți de curând, izbiră cu putere mijlocul oastei lui Mihai.

Linia de bătăie dădu puțin îndărăt în tot lungul ei.

Câteva roate de spahii se îndreptară spre tunurile lui Mihai. Acesta pricepu gândul lor și rezezi într'acolo pe spătarul Mârzea. Ienicerii călări îi tăiară însă calea și tunurile românești fură pierdute.

Mihai oftă din adâncul inimii după ele. Dar banul Mihalcea se apropie atunci de el, spunându-i:

— Ia te uită, Doamne!

Mihai se uită încotro îi arăta banul și zări un corp de oaste turcescă furișându-se pe sub poalele dealurilor spre a înconjura aripa lui stângă. El se gândi că aceeași primejdie îl poate amenința la aripa dreaptă și zise:

— Ia pe Bilețchi și dați năvală spre ei!

Apoi porni spre aripa dreaptă. Deli-Marcu se zbătea să stăvilească potopul dușman care se revârsa pe aci fără încetare.

Mihai se asvârli călare asupra ienicerilor și sabia lui tăioasă făcu în curând un gol în jurul lui. Măciucarii se năpustiră în acest gol și măciucile lor năprasnice începură a trăsni mai cu putere. În curând, aripa dreaptă a oastei lui Mihai oprî zăporul turcesc în această parte și Domnul alunecă de-alungul liniei de bătăie spre mijlocul ei.

Ienicerii călări de Damasc se înclăștaseră aici atât de năprasnic cu călărimea românească, în cât nu se mai puteau bate cu săbiile. Om se sugruma pe om, cal se mușca pe cal.

Dar oastea lui Sinan-Pașa venea val după val și puteri de zece ori mai mari cădeau neconținut asupra oștirii lui Mihai.

În fața numărului covârșitor și văzând oboseala grozavă a oamenilor lui, Domnul dădu în grabă poruncile convenite și oastea lui se așeză ca un stol de cocori. Și fiindcă spahiii se lăsară spre aripi, el resfiră de-alungul lor cazacii iuți și întări vârful cu țepușari și cosași.

Retragerea începu.

Turcii se aruncară asupra Românilor cu chiote vesele de biruință dar văzură în curând că nu pot sfârâma acest vârf de lance.

Mihai măsură din ochi depărtarea de la el până la Király și o prețui la două mii de pași. Fi-vor ostașii lui în stare să lupte până vor ajunge acolo? Și dacă Király va fi plecat sau nu va vrea să iasă la bătăie?

El se uită spre locul unde zărise cerbii și nu-i mai văzu. I se păru că odată cu biruința toate fug dela el...

Mai rămăseseră numai ca o mie de pași până la Király. Oastea lui Mihai era sfârșită de oboseală, oastea lui Sinan se împospăta neconținut, crescând în fiecare clipă. Păgânul înainta mereu, ai noștri dau îndărăt, apropiindu-se din ce în ce mai mult de locul unde era rezerva armatei lui.

Iată-i numai la cinci sute, la trei sute, la o sută de pași.

Mihai chemă atunci pe clucerul Radu și-i spuse cva. Clucerul porni în goana calului spre Argeș și se întoarse ca o vijelie cu un răspuns.

Domnul se însenină la față și măsurând mereu depărtarea până la Király, dădu câteva porunci.

Oastea lui se opri atunci din retragere și se împotrivi cu îndărăt-nicie. O clipă, două, trei. Turcii nu o putură clinti din loc. Apoi vrăjmașul se năpusti cu turbare asupra ei și oastea românească se rupse în două dela vârf. Aripile se îndepărtară, se îndepărtară și printre ele năvăliră spahiii.

Dar tunurile lui Király începură a trăsni în plin iar cazacii a-i tăia din coaste. În curând, tunurile tăcură și călăreții iuți se rezeziră cu atâta putere, încât răsturnară rândurile din față.

Spahiii întoarseră caii și dădură să fugă. Dar din urmă veniau alte rânduri de ostași, mânați și el de altele trimise la bătăie de Sinan-Pașa. Cetele turcești pierdură în curând legătura dintre ele și dădură unele peste altele. Până și înlântuirea dintre ieniceri fu ruptă și atunci oastea lui Sinan-Pașa începu a da îndărăt pe întreaga linie de bătăie.

Prinzând curaj, ostașii lui Mihai o izbiră furioși, împingând-o spre Neajlov.

Dar Sinan-Pașa veghea. El văzu neorânduiala în care se retrăgeau ostașii lui și bănuind că au primit o lovitură neașteptată, se aținu în calea fugarilor, certându-i, amenințându-i, lovindu-i cu buzduganul. Trimesese pe Hassan-Pașa în fruntea unui corp de oaste cu porunca să treacă Neajlovul mai la deal, spre a cădea pe aripa dreaptă a oastei lui Mihai și în așteptarea acestei lovituri care nu putea întârzia mult,

marele vizir opri retragerea oștirii lui zăpăcite și o așeză din nou pentru bătaie.

Mihai simți curând că împotrivi-rea Turcilor creștea în fiecare clipă și își dădu seama că dacă iureșul ostașilor lui e oprit, bătaia e pierdută.

Dar în acea clipă de cumplită amărăciune, un zgomot de trâmbițe îi veni în auz. El ascultă cu băgare de seamă și înțelese că trâmbițele cântau spre aripa stângă. În curând el zări pe căpitanul Coscea, întorcându-se cu oamenii lui din cercetarea în care fusese trimis.

Mihai văzu în acest ajutor un semn dela Dumnezeu și un plan îi fulgeră prin minte. El stătu câteva clipe dus pe gânduri. Apoi chemă pe Coscea lângă el și-i porunci:

— Ia-ți câteva sute de călăreți și treci Neajlovul mai la vale. Intră în pădure și îndreaptă-te cu zgomot mare de trâmbițe spre aripa dreaptă a Păgânului.

Trecu la Király căruia-i spuse să lovească pe vrăjmaș cu toate puterile în față.

Iar el, în fruntea celor câteva sute de pedestrași, întorși din cercetare cu căpitanul Coscea, apucă la dreapta, intră în pădure și ocolind aripa stângă a vrăjmașilor, căzu ca un fulger asupra lor la podul de peste Neajlov.

Sinan-Pașa fu înștiințat despre primejdia ce răsărise deodată în acel loc și înțelese că Mihai voia să pună stăpânire pe pod spre a-i tăia în două oștirea. El stătu puțin pe gânduri. Apoi rânji. Dintr'o singură lovitură îndrăzneță putea câștiga biruința mult așteptată și putea prinde pe Mihai spre a-l duce în lanțuri la Constantinopol.

Bătrânul mare vizir chemă la el pe pașa de Caramania, pe Kidr-Pașa și pe Mustafa-Pașa.

— Vouă vă este dat să vă acoperiți astăzi de o glorie strălucitoare! — le zise el. Ghiaurul blestemat a căzut asupra noastră la pod. Viu trebuie să mi-l dați în mână!

— Viu îl vom aduce! — răspunseră cei trei Pași.

Și făcând, după obiceiul turcesc, plecaciunile cuvenite marelui vizir, porniră spre oamenii lor. Aceștia se rânduiau pentru atac și Mustafa-Pașa porni cel dintâiu. Dorea să-l prinză el pe Mihai spre a-l duce ferecat la marele vizir înaintea căruia l-ar fi pus să ingenunche. Ajungând în fața ostașilor noștri, își plimbă trufaș privirea peste ei, căutând pe Domn. Acesta îl văzu de departe și zmulgând o secure dela un ostaș, se repezi călare spre el. Turcul îngălbeni puțin și întoarse repede capul spre cei doi comandanți pe cari îi lăsase în urmă, dar nu-i văzu

Dintr'o săritură de cal Mihai fu lângă el și-l trăsni cu toporu'n cap. Turcul gemu și căzu pe gâtul calului. Sângele îl podidi și pe gură și pe nas. După câteva clipe se rostogoli de pe cal și adormi pentru vecie pe pământul românesc.

Turcii rămaseră îngroziți și se traseră îndărăt. Dar pașa de Caramania îi învăli ca un vârtej și-i împinse la luptă. Spre a le da curaj, el își făcu loc printre ei și eși în fața lor.

La vederea lui, Turcii se îmbărbătară și porniră la atac cu o furie sălbatecă. Dar prin învălmășagul luptei, pașa de Caramania se pomeni lângă el cu o arătare ce-l făcu să inghețe de spaimă.

Era Mihai Viteazul!

El văzu ceva negru înaintea ochilor și i se păru că Domnul Românilor se saltă de pe cal, se ridică în văzduh și-l acoperă cu aripi negre ca păcura. Văzu licărirea unui oțel și'n clipa următoare securea lui Mihai îl spintecă întocmai ca pe un buștean.

Khidr-Pașa se trase îndărăt cu groază, iar ostașii Păgânului urlară de spaimă.

Atunci Mihai se întoarse spre oamenii lui, răcnind:

— Pe e i!

Turcii fură asvârliti spre pod și tăiați ca vitele.

Dar la pod era o învălmășeală groaznică.

Respinși de boierii lui Mihai și de Király, cari îi loviseră în față, Turcii se îngrămădeau spre pod pentru a scăpa de iadul bătaiei. Dar aci se întâlneau cu oștile pe care Sinan le trimetea necontentit la bătaie și cu acele pe cari ostașii lui Mihai le rostogoleau spre Neajlov.

Sinan văzu că oastea lui se retrage în neorânduială și trimise poruncă ienicerilor călări de Damasc și silihdarilor să țină piept, căci în curând soarta bătaiei se va schimba.

Dar Hassan-Pașa nu mai sosea și Românii loveau din ce în ce mai furioși. Ei goniră pe spahii, rupseră rândurile ienicerilor, îi împrăștiară și cazacii îi tăiară din goana cailor.

Ienicerii călări luptau însă cu o vitejie rară. Ei se retrăgeau sub loviturile din ce în ce mai dese ale călăreților din oastea lui Mihai, dar apărau cu îndărătnicie fiecare palmă de pământ.

Iar când clucerul Radu, banul Manta și polcovnicul Ocesalski, îi izbiră năvalnic din trei părți, ei muriră vitejește cu toții, împreună cu dizdarul lor.

Ci în jurul steagului sfânt al Turcilor era de câtva timp un măcel groaznic. De trei ori se repeziră cazacii lui Răstopcea, dar de trei ori fură dați peste cap. O năvală a că-

lărimii române rupse aripa stângă a silihdarilor, dar aripa lor dreaptă se desfăcu atunci în două și o parte trecu în stângasteagului. Un corp de spahii cercă să vină atunci în ajutorul lor spre a scăpa steagul Profetului, dar spătarul Mărzea îi izbi în coaste și îi împrăstie.

Cele două aripi de silihdari fură tăiate și în cele din urmă steagul rămase apărat numai de câțiva stegari.

Atunci răsări în fața lor vătaful Stoica Dragomir.

Galben la față de oboseală, cu o strălucire ciudată în ochii lui albaștri, el strânse cu putere mânerul săbiei și din două învărtituri meșteșugite, sfâșie pe doi din apărătorii steagului. El își aduse aminte că deprinsese aceste lovituri dela stolnicul Stroe Buzescu, cel mai strașnic mânăitor de sabie din oastea lui Mihai, dar în același timp simți un miros de pulbere și o arsură pe față. Sângele cald începu a șirui pe obraz.

Alți doi apărători ai steagului fură doborâți la pământ de Români.

Atunci vătaful își șterse sângele cu palma stângă și dintr'o săritură fu lângă steag. Purtătorul steagului descărcă pistolul și-l răni în piept. Dar în clipa următoare, vătaful înfipse într'ânsul sabia până în plăsele. Turcul căzu pe spate, lăsând din mână steagul pe care-l prinse vătaful. Acesta simți atunci o țiuitură prelungă în urechi. Ca într'o fumegare de neguri, el zări pe Farcaș-aga care-i striga ceva. Dar el nu mai înțelese nimic. căci pământul începu a se clătina sub picioarele lui și răsuflarea i se opri, iar în clipa următoare căzu ca un copac tăiat din rădăcină și steagul cel mare se prăvăli peste el.

Pierderea steagului sfânt aruncă o cumplită desnađejde în sufletele Turcilor.

Cum se rostogolesc sloii când se rupe ghiața Dunării la sfârșitul iernii, așa se rostogoleau cetele mândrei oștiri a lui Sinan-Pașa. Călăreții treceau peste pedestrași și săreau în Neajlov. Pedestrașii aruncau armele și fugeau în neștire.

Khidr-Pașa încercă să-i oprească dar fu asvârlit de pe cal și se înecă.

În acest timp, tunarii lui Mihai luară tunurile lor în stăpânire și începună a trăsni în vălmășagul turcesc.

În curând câmpul de bătaie fu limpezit de turci iar oastea lui Mihai începu a-i goni spre Hulubești.

Sinan-Pașa fu asvârlit de pe cal cu o lovitură de sulită și căzu în mlaștini de unde fu scos cu mare greutate de un ienicer credincios.

Soarele sfîntea și văzduhul se înroșise spre Apus.

Atunci pică și Hassan-Pașa, care văzu de pe deal soarta oștirii lui Sinan.

Un ostaș aduse lui Mihai vestea sosirii acestui corp de oaste și Domnul se repezi spre el. Dar Hassan-Pașa nu stătu să dea bătaie, ci cu grabă mare fugi prin pădure și se ascunse în tufișurile ei, unde începu a plânge de rușine și necaz.

Lumina zilei muri întâi în văi, apoi se stinse încet-încet și pe dealuri, iar umbrele înserării se lăsaseră blânde pe pământul însângerat.

Oastea lui Mihai tăbări chiar pe locul de bătaie, iar comandantii ei se strânseră la sfat, din porunca Domnului.

Când îi văzu adunați pe toți, Mihai vorbi:

— Dumnezeu ne-a stat într'ajutor de-am biruit pe Păgân. Cu credință și vitejie ați luptat cu toții și n'aș ști cui să mulțumesc mai întâi. Dar ziua de azi a trecut și cea de mâine se apropie. Ce socotiți că e de făcut?

O liniște adâncă se lăsă atunci între ei și vreme de câteva clipe nimeni nu îndrăzni să zică nimic. Mai toți țineau privirile în pământ, munciți de gânduri felurite.

Intr'un târziu, vistierul Dan tuși, își netezi barba și zise:

— Poate că nu mi se cuvine mie să vorbesc cel dintâi, dar fiindcă văd că mai marii oștilor tac din gură, eu spun pe față părerea mea, măcar de-aș ști că Măria Ta pui să-mi taiș capul.

— Vorbește, vistier Dane, fără sfială! — îi zise Domnul.

— Eu socotesc că ar fi înțelept să ridicăm tabăra și să plecăm. Măine Păgânul poate veni din nou asupra noastră căci el are oaste de schimb, dar noi nu. Și ostașii Măriei Tale sunt sfârșiți de oboseală.

Mihai întrebă atunci pe Kiraly:

— Cum crezi că e mai bine să facem?

— Eu cred că vistierul a vorbit foarte înțelept și în locul Măriei-Tale, eu aș da îndată porunca de plecare. Păgânul cunoaște acum toate puterile și meșteșugurile noastre de luptă. El știe acum toate coturile și tainele câmpului de bătaie. Ziua de mâine ne poate aduce o înfrângere. Și ar fi păcat de strălucita biruintă de azi.

Eu sunt ostaș vechiu, Măria Ta, și am luptat în multe bătălii. Dar nu mi-au văzut ochii niciodată o luptă cum a fost cea de azi. Puțini împărați se pot mândri cu o astfel de biruintă.

— Așa e! — ziseră deodată clucerul Radu și banul Manta. Să plecăm, Doamne!

Fii gata

Copile, iubește cu sete
Pământul străbunilor tăi;
Fii gata, când glasul de trâmbiți
Pluti-va pe culmi și pe văi.

Privește, se'nfășoară 'n zare
Vârtejuri de munți urieși;
Nu-s norii mânați de furtună,
Sânt cete de mândrii plăeși;

Aleargă cântând spre Suceava
Că Ștefan îi cheamă și azi,
Din aprige hoarde tătare
Să 'nalțe la Nistru zăgăz,

Ascultă, pădurea-și răstoarnă
Stejarii, și urlă șuvoi:
Nu-i vântul, e tunet de bucium,
Semnalul 'nțele de eroi;

Pe drumuri umbroase trec pâlcuri
Arcași cu chip viforos,
Că dușmanii intrat-au și-i jale
Și flacări în Țara de jos...

Prin larma pâraielor noastre
Se tângue dușmanii făloși;
In florile roșii din luncă
E sânge vărsat din strămoși.

Fii gata, când glasul de trâmbiți
Pluti-va pe culmi și pe văi;
Copile iubește-ți cu sete
Pământul străbunilor tăi.

G. TUTOVEANU

— Socotește vre-unul că nu e bine să plecăm? întrebă Mihai.

Toți tăcură.

Atunci Domnul zise:

— Să lăsăm puțină odihnă oamenilor și plecăm.

Prin puterea nopții Mihai porunci să se ridice tabăra și oastea lui porni spre Copăceni de unde se îndreptă spre București, tăbărând la Văcărești. Aci se odihni până a doua zi după Adormirea Maicii Domnului și porni apoi spre Târgoviște, iar de aci spre munți. Când mai era o săptămână până la Vinerea Mare, strângând oaste nouă, Turcii fură goniți din țară și Mihai îi urmări cu iuțeală până la Giurgiu, unde îi înecă în Dunăre mai pe toți.

C. SANDU ALDEA

Pachet pentru ostaș

„Așa. Acum lipesc cu ceară,
Și du-te, dragă legătură,
Și du cu darul dela mamă
Întreaga inimei căldură,
De-aș fi precum am fost odată,
Eu aș întrece poșta în sbor
Și m'aș grăbi cu legătura
Pe câmp de luptă, la fecior.

Căci ori-ce gând m'ademeneste
Și ori-ce lucru, ori-ce faptă
Spre el, spre singura-mi nădejde
Cu focul inimei se'ndreaptă.
Căci tot ce am pe lumea asta
Și drag și dulce este el
Și ce i-am strâns cu sfântă trudă
Este aici în pachetel.

Bundița caldă și ciorapii
Făcuți în nopți de priveghere,
Cămașa care i-am cusut-o
Cu slaba ochilor vedere,
La fiecare 'mpunsătură
Am prins al sufletului dor,
Și le trimit în legătură
Pentru cel drag și luptător

Puțin tutun, o pipă nouă,
Cafea de mine măcinată,
Și-un colăcel de grâu din holda
De mâna-i harnică lucrată.
Și par'că văd ce bucurie,
Când le-o primi are să simtă,
Vai, par'că ochii lui se uită
Aicea pe măsura strămtă.

Apoi i-am pus ceva din banii
Cu grije adunați de mine
Când i-o vedea trimiși de mama
De sigur o să-i pară bine.
De ce-a rămas dela părinte
De tot ce el agonisi
Eu nu m'ating, ferească Domnul,
E pentru el, când va veni.

Și uite chiar la fund pitită,
Scrisoarea dela draga lui.
Ca s'o găsească mai la urmă
E un păcat? Eu cred că nu-i
Când va desface legătura,
Să simtă'ntâi căldura mea
Să știi că eu sunt mai aproape
Și după mine vine ea!

Și mândră a pornit măicuța
Încet, încet pe ulicioară
Și s'a îndreptat apoi spre poștă
Cu legătura subsuoară
Și uite-o dând pachetul, plânge.
De dor? De foc sau de mândrie?
O, câte lacrimi sfinte-i ceri,
Măicuței, scumpă Românie!

L. U. SORICU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

